

ओं नमः परमात्मने, श्री महागणपतये नमः,
श्री गुरुभ्यो नमः, हरिः ओं
—

कृष्ण यजुर्वेदीय तैत्तिरीय संहिता पद पाठः
(वाक्य सहित)

षष्ठकाण्डे पञ्चमः प्रश्नः

Notes:

1. Please refer to the book “TS Kandam 1” and “TS 1.1 pada paadam with Vaakyam” for notes and conventions used in this Compilation.
2. Please download our vedic compilations from our web site www.vedavms.in

Contents

**6 कृष्ण यजुर्वेदीय तैत्तिरीय संहितायां पद पाठे षष्ठं
काण्डं 3**

6.5 षष्ठकाण्डे पञ्चमः प्रश्नः – सोममन्त्रब्राह्मणनिरूपणं.....3

ओं नमः परमात्मने, श्री महागणपतये नमः,

श्री गुरुभ्यो नमः, हरिः ओं

6 कृष्ण यजुर्वेदीय तैत्तिरीय संहितायां पद पाठे षष्ठं काण्डं

6.5 षष्ठकाण्डे पञ्चमः प्रश्नः – सोममन्त्रब्राह्मणनिरूपणं

6.5.1.1

इन्द्रो॑ वृ॒त्राय॑ वज्रमु॒दय॑च्छत् स वृ॒त्रो वज्रा॑दु॒द्यता॑द॒बिभे॑त् सोऽब्र॑वीन्मा
मे प्र॒ हार॑स्ति वा इ॒दं म॒यि वी॒र्यं॑ तत् ते प्र॒ दा॒स्यामी॑ति तस्मा॑ उ॒क्थ्यं॑
प्राय॑च्छत् तस्मै॑ द्वितीयमु॒दय॑च्छत् सोऽब्र॑वीन्मा मे प्र॒ हार॑स्ति वा इ॒दं
म॒यि वी॒र्यं॑ तत् ते प्र॒ दा॒स्यामी॑ति- [] 1

6.5.1.1 - Padam

इन्द्रः॑ । वृ॒त्राय॑ । वज्रम्॑ । उ॒दि॒ति । अ॒य॒च्छत् । सः । वृ॒त्रः । वज्रा॑त् ।
उ॒द्यता॑दि॒त्युत्-य॒तात् । अ॒बि॒भेत् । सः । अ॒ब्र॒वीत् । मा । मे । प्रे॒ति ।
हाः । अ॒स्ति । वै । इ॒दम् । म॒यि । वी॒र्यम्॑ । तत् । ते । प्रे॒ति ।
दा॒स्यामि॑ । इ॒ति । तस्मै॑ । उ॒क्थ्यम्॑ । प्रे॒ति । अ॒य॒च्छत् । तस्मै॑ ।

द्वितीयम् । उदिति । अयच्छत् । साः । अब्रवीत् । मा । मे । प्रेति ।
 हाः । अस्ति । वै । इदम् । मयि । वीर्यम् । तत् । ते । प्रेति ।
 दास्यामि । इति । 1 (50)

6.5.1.2

तस्मा उक्थ्यमेव प्रायच्छत् तस्मै तृतीयमुदयच्छत् तं विष्णुरन्वतिष्ठत
 जहीति सोऽब्रवीन्मा मे प्र हारस्ति वा इदं मयि वीर्यं तत् ते प्र
 दास्यामीति तस्मा उक्थ्यमेव प्रायच्छत् तं निर्मायं भूतमहन् यज्ञो हि
 तस्य मायाऽऽसीद्-यदुक्थ्यो गृह्यत इन्द्रियमेव- [] 2

6.5.1.2 - Padam

तस्मै । उक्थ्यम् । एव । प्रेति । अयच्छत् । तस्मै । तृतीयम् ।
 उदिति । अयच्छत् । तम् । विष्णुः । अन्विति । अतिष्ठत । जहि ।
 इति । सः । अब्रवीत् । मा । मे । प्रेति । हाः । अस्ति । वै । इदम् ।
 मयि । वीर्यम् । तत् । ते । प्रेति । दास्यामि । इति । तस्मै ।
 उक्थ्यम् । एव । प्रेति । अयच्छत् । तम् । निर्मायमिति निः-मायम् ।
 भूतम् । अहन् । यज्ञः । हि । तस्य । माया । आसीत् । यत् ।

उ॒क्थ्यः॑ । गृ॒ह्यते॑ ॥ इ॒न्द्रि॒यम् । ए॒व । 2 (50)

6.5.1.3

तद् वी॒र्यं॑ य॒ज॒मा॒नो॒ भ्रा॒तृ॒व्य॒स्य॑ वृ॒द्धे॑ इ॒न्द्रा॒य॒ त्वा बृ॒हद्-व॑ते वय॒स्वत॑
इ॒त्याहे॑न्द्रा॒य॒ हि स॒ तं प्रा॑यच्छत् तस्मै॑ त्वा वि॒ष्णवे॑ त्वे॒त्याह॑ यदे॒व
वि॒ष्णु॒रन्व॑तिष्ठत ज॒हीति॑ तस्मा॒द्-वि॒ष्णु॒मन्वा॑भजति त्रि॒र्निर्गृ॑ह्णाति
त्रि॒र्हि स॒ तं तस्मै॑ प्रा॑यच्छ॒देष॑ ते यो॒निः पुन॑र्ह॒विर॑सीत्याह
पुनः॑ पुन- [] 3

6.5.1.3 - Padam

तत् । वी॒र्यम् । य॒ज॒मा॒नः । भ्रा॒तृ॒व्य॒स्य । वृ॒द्धे॑ । इ॒न्द्रा॒य॒ त्वा । बृ॒हद्व॑त्
इति॑ बृ॒हत् - व॑ते । वय॒स्वते॑ । इति॑ । आ॒ह । इ॒न्द्रा॒य॒ हि । सः ।
तम् । प्रेति॑ । अ॒यच्छ॑त् । तस्मै॑ । त्वा । वि॒ष्णवे॑ । त्वा । इति॑ । आ॒ह ।
यत् । ए॒व । वि॒ष्णुः । अ॒न्व॒तिष्ठ॑तेत्यनु - अ॒तिष्ठ॑त । ज॒हि । इति॑ ।
तस्मा॑त् । वि॒ष्णुम् । अ॒न्वा॒भज॑तीत्यनु - आ॒भज॑ति । त्रिः । नि॒रिति॑ ।
गृ॒ह्णा॒ति । त्रिः । हि । सः । तम् । तस्मै॑ । प्रेति॑ । अ॒यच्छ॑त् । ए॒षः ।
ते । यो॒निः । पुन॑र्ह॒विरि॑ति पुनः - ह॒विः । अ॒सि । इति॑ ।

आ॒ह । पुनः॑ पुनरि॒ति पुनः॑ – पुनः॑ । 3 (50)

6.5.1.4

–ह्य॑स्मा–निर्गृ॑ह्णाति चक्षु॑र्वा एतद्–य॒ज्ञस्य॑ यदु॒क्थ्य॑–स्तस्मा॑दु॒क्थ्य॑
हुत॑ꣳ सोमा॑ अन्वाय॑न्ति तस्मा॑दात्मा चक्षु॑रन्वेति॑ तस्मा॑देकं॑ य॒न्तं
ब॒हवोऽनु॑ यन्ति॑ तस्मा॑देको॑ ब॒हूनां॑ भ॒द्रो भ॑वति॑ तस्मा॑देको॑ ब॒ह्वीर्जा॑या
वि॒न्दते॑ यदि॑ का॒मये॑ता–ध्व॒र्यु–रा॒त्मानं॑ य॒ज्ञ य॑श॒सेना॑–र्प॒येय–
मि॒त्यन्तराऽऽह॑वनीयं॑ च ह॒विर्धा॑नं च तिष्ठ॑न्नव॑ नये– [] 4

6.5.1.4 - Padam

हि । अ॒स्मात् । निर्गृ॑ह्णातीति॑ निः – गृ॒ह्णाति॑ । चक्षुः॑ । वै । एतत् ।
य॒ज्ञस्य॑ । यत् । उ॒क्थ्यः॑ । तस्मा॑त् । उ॒क्थ्यम् । हु॒तम् । सोमाः॑ ।
अन्वा॑यन्तीत्यनु॑ – आ॒यन्ति॑ । तस्मा॑त् । आ॒त्मा । चक्षुः॑ । अ॒न्विति॑ ।
एति॑ । तस्मा॑त् । ए॒कम् । य॒न्तम् । ब॒हवः॑ । अ॒न्विति॑ । य॒न्ति ।
तस्मा॑त् । ए॒कः । ब॒हूनाम् । भ॒द्रः । भ॑वति॑ । तस्मा॑त् । ए॒कः ।
ब॒ह्वीः । जा॒याः । वि॒न्दते॑ । यदि॑ । का॒मये॑त । अ॒ध्वर्युः॑ । आ॒त्मानम् ।
य॒ज्ञय॑श॒सेनेति॑ य॒ज्ञ – य॑श॒सेन॑ । अ॒र्पये॑यम् । इति॑ । अ॒न्तरा॑ ।

आ॒ह॒व॒नी॒य॒मि॒त्या॑ – ह॒व॒नी॒य॒म् । च॒ । ह॒वि॒र्धा॒न॒मि॒ति॑ ह॒विः॑ – धा॒न॒म् ।
च॒ । ति॒ष्ठ॒न् । अ॒वे॒ति॑ । न॒ये॒त् । 4 (50)

6.5.1.5

दा॒त्मा॒न॒मे॒व॑ य॒ज्ञ॒य॒श॒से॒ना॑र्प॒य॒ति॑ य॒दि॑ का॒म॒ये॒त॑ य॒ज॒मा॒नं॑
य॒ज्ञ॒ य॒श॒से॒ना॑र्प॒ये॒य॒-मि॒त्य॒न्त॒रा॑ स॒दो॒ह॒वि॒र्धा॒ने॑ ति॒ष्ठ॒न्व॑
न॒ये॒द्-य॒ज॒मा॒न॒मे॒व॑ य॒ज्ञ॒य॒श॒से॒ना॑-र्प॒य॒ति॑ य॒दि॑ का॒म॒ये॒त॑ स॒द॒स्यान्॑
य॒ज्ञ॒ य॒श॒से॒ना॑-र्प॒ये॒य॒मि॒ति॑ स॒द॒ आ॒ल॒भ्या॑व॒ न॒ये॒थ् स॒द॒स्यान्॑
य॒ज्ञ॒य॒श॒से॒ना॑र्प॒य॒ति॑ । 5

6.5.1.5 - Padam

आ॒त्मा॒न॒म् । ए॒व । य॒ज्ञ॒य॒श॒से॒ने॒ति॑ य॒ज्ञ॒-य॒श॒से॒न॑ । अ॒र्प॒य॒ति॑ । य॒दि॑ ।
का॒म॒ये॒त॑ । य॒ज॒मा॒न॒म् । य॒ज्ञ॒य॒श॒से॒ने॒ति॑ य॒ज्ञ॒ - य॒श॒से॒न॑ । अ॒र्प॒ये॒य॒म् ।
इ॒ति॑ । अ॒न्त॒रा॑ । स॒दो॒ह॒वि॒र्धा॒ने॑ इ॒ति॑ स॒दः॑ - ह॒वि॒र्धा॒ने॑ । ति॒ष्ठ॒न् ।
अ॒वे॒ति॑ । न॒ये॒त् । य॒ज॒मा॒न॒म् । ए॒व । य॒ज्ञ॒य॒श॒से॒ने॒ति॑ य॒ज्ञ॒ - य॒श॒से॒न॑ ।
अ॒र्प॒य॒ति॑ । य॒दि॑ । का॒म॒ये॒त॑ । स॒द॒स्यान्॑ ।
य॒ज्ञ॒य॒श॒से॒ने॒ति॑ य॒ज्ञ॒-य॒श॒से॒न॑ । अ॒र्प॒ये॒य॒म् । इ॒ति॑ । स॒दः॑ ।

आलभ्येत्या॑ – लभ्य॑ । अवेति॑ । नयेत् । सदस्यान् । एव ।

यज्ञयशसेनेति॑ यज्ञ – यशसेन॑ । अर्पयति । 5 (33)

(इती॑ – द्रियमेव॑ – पुनः॑ पुन॑ – नयेत् – त्रयस्त्रिंशच्च॑) (A1)

6.5.2.1

आयुर्वा॑ एतद्-यज्ञस्य॑ यद् ध्रुव॑ उत्तमो॑ ग्रहाणां॑ गृह्यते॑ तस्मादायुः॑
प्राणानामुत्तमं॑ मूर्धानं॑ दिवो॑ अरतिं॑ पृथिव्या॑ इत्याह॑ मूर्धानमेवैनं॑
समानानां॑ करोति॑ वैश्वानरमृताय॑ जातमग्निमित्याह॑ वैश्वानरं॑ हि
देवतयाऽऽयुरुभयतो॑ वैश्वानरो॑ गृह्यते॑ तस्मादुभयतः॑ प्राणा अधस्ता-
च्चोपरिष्ठा-च्चार्धिनोऽन्ये॑ ग्रहा गृह्यन्तेऽर्धी॑ ध्रुवस्तस्मा- [] 6

6.5.2.1 - Padam

आयुः॑ । वै । एतत् । यज्ञस्य॑ । यत् । ध्रुवः॑ । उत्तम॑ इत्युत् – तमः॑ ।
ग्रहाणाम् । गृह्यते॑ । तस्मात् । आयुः॑ । प्राणानामिति॑ प्र – अनानाम् ।
उत्तममित्युत्-तमम् । मूर्धानम् । दिवः॑ । अरतिम् । पृथिव्याः॑ । इति॑ ।
आह॑ । मूर्धानम् । एव । एनम् । समानानाम् । करोति॑ । वैश्वानरम् ।
ऋताय॑ । जातम् । अग्निम् । इति॑ । आह॑ । वैश्वानरम् । हि । देवतया॑ ।

आयुः । उभयतोवैश्वानर इत्युभयतः – वैश्वानरः । गृह्यते । तस्मात् ।
 उभयतः । प्राणा इति प्र – अनाः । अधस्तात् । च । उपरिष्ठात् । च ।
 अर्धिनः । अन्ये । ग्रहाः । गृह्यन्ते । अर्धी । ध्रुवः । तस्मात् । 6 (50)

6.5.2.2

–दध्यवाङ् प्राणोऽन्येषां प्राणानामुपोप्तेऽन्ये ग्रहाः साद्यन्तेऽनुपोप्ते
 ध्रुवस्तस्मादस्थान्याः प्रजाः प्रतितिष्ठन्ति माऽसेनान्या असुरा वा
 उत्तरतः पृथिवीं पर्याचिकीर्षन् तां देवा ध्रुवेणादृहन् तद् ध्रुवस्य
 ध्रुवत्वं यद् ध्रुव उत्तरतः साद्यते धृत्या आयुर्वा एतद्–यज्ञस्य
 यद् ध्रुव आत्मा होता यद्धोतृचमसे ध्रुव–मवनयत्यात्मन्नेव

यज्ञस्या– [] 7

6.5.2.2 - Padam

अर्धि । अवाङ् । प्राण इति प्र – अनः । अन्येषाम् । प्राणानामिति
 प्र – अनानाम् । उपोप्त इत्युप – उप्ते । अन्ये । ग्रहाः । साद्यन्ते ।
 अनुपोप्त इत्यनुप – उप्ते । ध्रुवः । तस्मात् । अस्थना । अन्याः ।
 प्रजा इति प्र – जाः । प्रतितिष्ठन्तीति प्रति – तिष्ठन्ति । माऽसेन ।

अ॒न्याः । अ॒सुराः । वै । उ॒त्तर॒त इत्यु॑त् – तर॒तः । पृ॒थि॒वीम् ।
 पर्या॑चि॒कीर्ष॑न्निति॒ परि – आ॑चि॒कीर्ष॑न् । ताम् । दे॒वाः । ध्रु॒वेण॑ ।
 अ॒दृ॒ह॒न् । तत् । ध्रु॒वस्य॑ । ध्रु॒वत्व॑मिति॒ ध्रुव॑ – त्वम् । यत् । ध्रु॒वः ।
 उ॒त्तर॒त इत्यु॑त् – तर॒तः । सा॒द्यते॑ । धृ॒त्यै॑ । आ॒युः । वै । ए॒तत् ।
 य॒ज्ञस्य॑ । यत् । ध्रु॒वः । आ॒त्मा । हो॒ता॑ । यत् । हो॒तृच॑मस
 इति॑ हो॒तृ – च॒मसे॑ । ध्रु॒वम् । अ॒व॒न॒य॒तीत्य॑व – न॒यति॑ । आ॒त्म॒न् ।
 ए॒व । य॒ज्ञस्य॑ । 7 (50)

6.5.2.3

–यु॒र्दधा॑ति पु॒रस्ता॑दु॒क्थस्या॑वनीय॒ इत्या॑हुः पु॒रस्ता॑द्ध्यायु॒षो भु॒ङ्क्ते॑
 म॒ध्यतो॑ऽवनीय॒ इत्या॑हुर्म॒ध्यमे॑न ह्यायु॒षो भु॒ङ्क्ते॑ उ॒त्तरार्धे॑ऽवनीय॒
 इत्या॑हुरु॒त्तमे॑न ह्यायु॒षो भु॒ङ्क्ते॑ वैश्व॑दे॒व्यामृ॑चि श॒स्यमा॑नायाम॒व न॒यति॑
 वैश्व॑दे॒व्यो वै प्र॒जाः प्र॒जास्वे॒वाऽऽ*यु॒र्दधा॑ति । 8

6.5.2.3 - Padam

आ॒युः । द॒धाति॑ । पु॒रस्ता॑त् । उ॒क्थ॑स्य । अ॒वनी॑य इत्य॒व – नी॒यः ।
 इति॑ । आ॒हुः । पु॒रस्ता॑त् । हि । आ॒युषः॑ । भु॒ङ्क्ते॑ । म॒ध्यतः॑ ।

अ॒वनी॒य इ॒त्य॒व – नी॒यः । इति॑ । आ॒हुः । म॒ध्यमे॑न । हि । आ॒युषः॑ ।
 भु॒ङ्क्ते । उ॒त्तरार्ध॑ इ॒त्यु॒त्तर – अ॒र्धे । अ॒वनी॒य इ॒त्य॒व – नी॒यः । इति॑ ।
 आ॒हुः । उ॒त्तमे॑नेत्युत् – तमे॑न । हि । आ॒युषः॑ । भु॒ङ्क्ते । वै॒श्वदे॒व्यामि॑ति
 वै॒श्व – दे॒व्याम् । ऋ॒चि । श॒स्यमा॑नायाम् । अ॒वेति॑ । न॒यति॑ ।
 वै॒श्वदे॒व्य इति॑ वै॒श्व – दे॒व्यः । वै । प्र॒जा इति॑ प्र – जाः ।
 प्र॒जास्वि॑ति प्र – जा॒सु । ए॒व । आ॒युः । द॒धाति॑ । 8 (39)

(ध्रु॒वस्तस्मा॑ – दे॒व य॒ज्ञस्यै॑ – का॒न्न च॒त्वारि॒॑श॒च्च) (A2)

6.5.3.1

य॒ज्ञेन॑ वै दे॒वाः सु॒वर्गं॑ लो॒कमा॑यन् तेऽम॒न्यन्त॑ म॒नुष्या॑
 नोऽन्वा॑भविष्यन्तीति ते सँव॒थ्सरे॑ण योपयित्वा सु॒वर्गं॑ लो॒कमा॑यन्
 तमृ॑षय ऋ॒तुग्र॑हैरे॒वानु॑ प्रा॒जान॑न् यदृ॒तुग्र॑हा गृ॒ह्यन्ते॑ सु॒वर्गस्य॑ लो॒कस्य॑
 ॥ प्र॒जात्यै॑ द्वा॒दश॑ गृ॒ह्यन्ते॑ द्वा॒दश॑ मा॒साः सँव॒थ्सरः॑ सँव॒थ्सरस्य॑ प्र॒जात्यै॑
 सह॑ प्र॒थमौ॑ गृ॒ह्येते॑ स॒होत्त॑मौ तस्मा॒द् द्वौ॒द्वौ॒वृ॒तू उ॒भयो॑मुख-मृ॒तुपा॒त्रं
 भ॒वति॑ को- [] 9

6.5.3.1 - Padam

य॒ज्ञेन॑ । वै । दे॒वाः । सु॒वर्ग॑मि॒ति सु॒वः – ग॒म् । लो॒कम् । आ॒यन् ।
ते । अ॒म॒न्य॒न्त । म॒नु॒ष्याः । नः । अ॒न्वा॒भ॒वि॒ष्य॒न्तीत्य॑नु–आ॒भ॒वि॒ष्य॒न्ति ।
इति॑ । ते । सँ॒व॒त्स॒रेणे॑ति॒ सं – व॒त्स॒रेण॑ । यो॒प॒यि॒त्वा । सु॒वर्ग॑मि॒ति
सु॒वः – ग॒म् । लो॒कम् । आ॒यन् । तम् । ऋ॒षयः॑ । ऋ॒तु॒ग्र॒हैरि॑त्य॒तु–
ग्र॒हैः । ए॒व । अ॒नु । प्रे॒ति । अ॒जा॒नन् । यत् । ऋ॒तु॒ग्र॒हा
इत्य॑तु – ग्र॒हाः । गृ॒ह्य॒न्ते । सु॒वर्ग॑से॒ति सु॒वः – ग॒स्य॑ । लो॒क॒स्य॑ ।
प्र॒ज्ञा॒त्या इति॑ प्र – ज्ञा॒त्यै । द्वा॒द॒श । गृ॒ह्य॒न्ते । द्वा॒द॒श । मा॒साः ।
सँ॒व॒त्स॒र इति॑ सं – व॒त्स॒रः । सँ॒व॒त्स॒र॒स्येति॑ सं – व॒त्स॒र॒स्य॑ ।
प्र॒ज्ञा॒त्या इति॑ प्र – ज्ञा॒त्यै । स॒ह । प्र॒थ॒मौ । गृ॒ह्ये॒ते इति॑ । स॒ह ।
उ॒त्त॒मा॒वि॒तुत् – त॒मौ । त॒स्मात् । द्वा॒द्व॒वि॒ति द्वा॒ – द्वा॒ । ऋ॒तू इति॑ ।
उ॒भ॒य॒तो॒मु॒ख॒मि॒त्यु॒भ॒य॒तः – मु॒खम् । ऋ॒तु॒पा॒त्र॒मि॒त्यु॒तु – पा॒त्रम् ।
भ॒व॒ति । कः । 9 (50)

6.5.3.2

हि तद्-वेद यत ऋतूनां मुखमृतुना प्रेष्येति षट् कृत्व आह
 षड्वा ऋतव ऋतूनेव प्रीणात्यृतुभिरिति चतुश्चतुष्पद एव पशून्
 प्रीणाति द्विः पुनर्ऋतुनाऽऽह द्विपद एव प्रीणात्यृतुना प्रेष्येति
 षट् कृत्व आहर्तुभिरिति चतुस्तस्मा-च्चतुष्पादः पशव

ऋतूनुप जीवन्ति द्विः- [] 10

6.5.3.2 - Padam

हि । तत् । वेद । यतः । ऋतूनाम् । मुखम् । ऋतुना । प्रेष्येति । इष्य ।
 इति । षट् । कृत्वः । आह । षट् । वै । ऋतवः । ऋतून् । एव ।
 प्रीणाति । ऋतुभिरित्यृतु - भिः । इति । चतुः । चतुष्पद इति
 चतुः - पदः । एव । पशून् । प्रीणाति । द्विः । पुनः । ऋतुना ।
 आह । द्विपद इति द्वि - पदः । एव । प्रीणाति । ऋतुना । प्रेष्येति ।
 इष्य । इति । षट् । कृत्वः । आह । ऋतुभिरित्यृतु - भिः । इति ।
 चतुः । तस्मात् । चतुष्पाद इति चतुः - पादः । पशवः । ऋतून् ।
 उपेति । जीवन्ति । द्विः । 10 (50)

6.5.3.3

पुन॑र्ऋ॒तुना॑ऽऽह॒ तस्मा॑द्-द्वि॒पादश्च॑तु॒ष्पदः॑ प॒शूनु॑प जी॒वन्त्यृ॑तुना
 प्रे॒ष्येति॑ षट् कृ॒त्व आ॒हर्तु॑भिरिति॒ चतु॑र्द्विः पुन॑र् ऋ॒तुना॑ऽऽहा
 ऽऽक्र॑मणमे॒व तथ् सै॒तुं य॑ज॒मानः॑ कुरु॒ते सु॒वर्गस्य॑ लो॒कस्य॑ स॒म॒ष्ट्यै
 नान्यो॑ऽन्यम॒नु प्र॑पद्ये॒त यद॑न्यो॑ऽन्यम॒नु प्र॑पद्ये॒तर्तु॑र्ऋ॒तुम॒नु प्र॑पद्ये॒तर्तवो॑
 मो॒हुकाः॑ स्युः- [] 11

6.5.3.3 - Padam

पुनः॑ । ऋ॒तुना॑ । आ॒ह । तस्मा॑त् । द्वि॒पाद इति॑ द्वि - पा॒दः । चतु॑ष्पद
 इति॑ चतुः - प॒दः । प॒शून् । उपे॑ति । जी॒वन्ति॑ । ऋ॒तुना॑ । प्रे॒ति ।
 इ॒ष्य । इति॑ । षट् । कृ॒त्वः । आ॒ह । ऋ॒तुभि॑रित्यृ॒तु - भिः॑ । इति॑ ।
 चतुः॑ । द्विः॑ । पुनः॑ । ऋ॒तुना॑ । आ॒ह । आ॒क्र॒म॒ण॒मि॒त्या - क्र॑मणम् ।
 ए॒व । तत् । सै॒तुम् । य॑ज॒मानः॑ । कुरु॒ते । सु॒वर्ग॑सेति॒ सुवः॑ - ग॒स्य ।
 लो॒कस्य॑ । स॒म॒ष्ट्या इति॑ सं - अ॒ष्ट्यै । न । अ॒न्यः । अ॒न्यम् ।
 अ॒नु । प्रे॒ति । प॒द्ये॒त । यत् । अ॒न्यः । अ॒न्यम् ।
 अ॒नु॒प्र॒प॒द्ये॒तेत्य॑नु- प्र॒प॒द्ये॒त । ऋ॒तुः । ऋ॒तुम् । अ॒नु । प्रे॒ति । प॒द्ये॒त ।

ऋ॒तवः॑ । मो॒हु॒काः॑ । स्युः॑ । 11 (50)

6.5.3.4

प्र॒सि॒द्धमे॒वा-ध्व॒र्युर्दक्षि॑णेन प्रप॒द्यते॑ प्र॒सि॒द्धं प्र॒तिप्र॑स्थातो॒त्तरे॑ण
तस्मा॑दादि॒त्यः षण्मा॑सो दक्षि॒णेनै॑ति षडु॒त्तरे॑णो-प॒याम॑गृहीतोऽसि स॒र्पः
सर्पो॑ऽस्य॒हस्प॑त्याय त्वे॒त्याहा॑स्ति त्रयो॒दशो॑ मा॒स इ॒त्याहु॑स्तमे॒व तत्
प्री॑णाति । 12

6.5.3.4 - Padam

प्र॒सि॒द्धमि॒ति प्र - सि॒द्धम् । ए॒व । अ॒ध्व॒र्युः । दक्षि॑णेन । प्रे॒ति ।
प॒द्यते॑ । प्र॒सि॒द्धमि॒ति प्र - सि॒द्धम् । प्र॒तिप्र॑स्थाते॒ति प्र॒ति-प्र॑स्थाता ।
उ॒त्तरे॑णेत्युत्-तरे॒ण । तस्मा॑त् । आ॒दि॒त्यः । षट् । मा॒सः । दक्षि॑णेन ।
ए॒ति । षट् । उ॒त्तरे॑णेत्युत्-तरे॒ण । उ॒प॒याम॑गृहीत इत्यु॒प॒याम॑-गृहीतः ।
अ॒सि । स॒र्पः इति॑ सं - सर्पः । अ॒सि । अ॒हस्प॑त्यायेत्य॒हः
-प॒त्याय॑ । त्वा । इति॑ । आ॒ह । अ॒स्ति । त्रयो॒दश॑ इति॑ त्रयः-द॒शः ।
मा॒सः । इति॑ । आ॒हुः । तम् । ए॒व । तत् । प्री॑णाति । 12 (34)

(को - जी॒वन्ति॑ द्विः - स्यु - श्व॒तुस्त्रि॑श्च) (A3)

6.5.4.1

सु॒वर्गा॒य वा ए॒ते लो॒काय॑ गृ॒ह्यन्ते॑ यद्द॒तु॒ग्रहा॑ ज्योति॑रिन्द्रा॒ग्नी
यदै॒न्द्रा॒ग्नमृ॒तुपा॒त्रेण॑ गृ॒ह्णाति॑ ज्योति॑रे॒वास्मा॑ उपरि॑ष्ठाद्-दधाति॑
सु॒वर्गस्य॑ लो॒कस्यानु॑ख्यात्या ओजो॑भृ॒तौ वा ए॒तौ दे॒वानां॑ यदिन्द्रा॒ग्नी
यदै॒न्द्रा॒ग्नो गृ॒ह्यत॑ ओज॑ ए॒वाव रु॒न्धे वैश्व॑दे॒वꣳ शु॒क्रपा॒त्रेण॑
गृ॒ह्णाति॑ वैश्व॑दे॒व्यो वै प्र॒जा अ॒सावा॑दित्यः शु॒क्रो यद्-वैश्व॑दे॒वꣳ
शु॒क्रपा॒त्रेण॑ गृ॒ह्णाति॑ तस्मा॑दसा॒वादित्यः॑- [] 13

6.5.4.1 - Padam

सु॒वर्गा॒येति॑ सु॒वः - गा॒य । वै । ए॒ते । लो॒काय॑ । गृ॒ह्यन्ते॑ । यत् ।
ऋ॒तु॒ग्रहा॑ इत्यृ॒तु - ग्र॒हाः । ज्योतिः॑ । इन्द्रा॒ग्नी इतीन्द्र॑ - अ॒ग्नी ।
यत् । ऐन्द्रा॒ग्नमित्यैन्द्र॑ - अ॒ग्नम् । ऋ॒तु॒पा॒त्रेणे॒त्यृ॒तु - पा॒त्रेण॑ ।
गृ॒ह्णाति॑ । ज्योतिः॑ । ए॒व । अ॒स्मै । उपरि॑ष्ठात् । दधाति॑ । सु॒वर्ग॑सेति॑
सु॒वः - ग॒स्य । लो॒कस्य॑ । अनु॑ख्यात्या इत्यनु॑ - ख्या॒त्यै ।
ओजो॑भृ॒तावित्योजः॑ - भृ॒तौ । वै । ए॒तौ । दे॒वाना॑म् । यत् । इन्द्रा॒ग्नी
इतीन्द्र॑ - अ॒ग्नी । यत् । ऐन्द्रा॒ग्न इत्यैन्द्र॑-अ॒ग्नः । गृ॒ह्यते॑ । ओजः॑ ।

ए॒व । अ॒वे॒ति॑ । रु॒न्धे॑ । वै॒श्व॒दे॒वमि॒ति॑ वै॒श्व – दे॒वम् । शु॒क्रपा॒त्रेणे॑ति॒
शु॒क्र – पा॒त्रेण॑ । गृ॒ह्णा॒ति॑ । वै॒श्व॒दे॒व्य इति॑ वै॒श्व – दे॒व्यः॑ । वै । प्र॒जा
इति॑ प्र – जाः । अ॒सौ । आ॒दि॒त्यः॑ । शु॒क्रः॑ । यत् । वै॒श्व॒दे॒वमि॒ति॑
वै॒श्व – दे॒वम् । शु॒क्रपा॒त्रेणे॑ति॒ शु॒क्र – पा॒त्रेण॑ । गृ॒ह्णा॒ति॑ । तस्मा॑त् ।
अ॒सौ । आ॒दि॒त्यः॑ । 13 (50)

6.5.4.2

सर्वाः॑ प्र॒जाः प्र॒त्यङ्मु॑दे॒ति॑ तस्मा॑त् सर्व॑ ए॒व म॑न्यते मां प्र॒त्युद॑गादि॒ति॑
वै॒श्व॒दे॒वꣳ शु॒क्रपा॒त्रेण॑ गृ॒ह्णा॒ति॑ वै॒श्व॒दे॒व्यो वै प्र॒जास्ते॑जः शु॒क्रो यद्-
वै॒श्व॒दे॒वꣳ शु॒क्रपा॒त्रेण॑ गृ॒ह्णा॒ति॑ प्र॒जास्वे॒व ते॑जो दधाति । 14

6.5.4.2 - Padam

सर्वाः॑ । प्र॒जा इति॑ प्र – जाः । प्र॒त्यङ् । उ॒दि॒ति॑ । ए॒ति॑ । तस्मा॑त् ।
सर्वः॑ । ए॒व । म॑न्यते । माम् । प्र॒ति॑ । उ॒दि॒ति॑ । अ॒गात् । इति॑ ।
वै॒श्व॒दे॒वमि॒ति॑ वै॒श्व – दे॒वम् । शु॒क्रपा॒त्रेणे॑ति॒ शु॒क्र-पा॒त्रेण॑ । गृ॒ह्णा॒ति॑ ।
वै॒श्व॒दे॒व्य इति॑ वै॒श्व – दे॒व्यः॑ । वै । प्र॒जा इति॑ प्र – जाः । ते॑जः ।
शु॒क्रः॑ । यत् । वै॒श्व॒दे॒वमि॒ति॑ वै॒श्व – दे॒वम् ।

शु॒क्रपा॒त्रेणे॑ति शु॒क्र – पा॒त्रेण॑ । गृ॒ह्णाति॑ । प्र॒जास्वि॑ति प्र – जा॒सु ।

ए॒व । ते॒जः । द॒धाति॑ । 14 (30)

(तस्मा॑दसा॒वादि॑त्य – स्त्रि॒श॒च्च) (A4)

6.5.5.1

इन्द्रो॑ मरु॒द्भिः साँ॑विद्येन॒ माध्य॑न्दिने॒ सवने॑ वृ॒त्रम॑हन् यन्माध्यन्दिने॒
सवने॑ मरुत्वतीया॑ गृ॒ह्यन्ते॑ वा॒र्त्रघ्ना॑ ए॒व ते यज॑मानस्य गृ॒ह्यन्ते॑ तस्य॒
वृ॒त्रं ज॒घ्नुष॑ ऋ॒तवो॑ऽमु॒ह्यन्त्स॑ ऋ॒तुपा॒त्रेण॑ मरुत्वतीया॑नगृ॒ह्णात् ततो॑ वै
स ऋ॒तून् प्रा॒जाना॑द्-यदृ॒तुपा॒त्रेण॑ मरुत्वतीया॑ गृ॒ह्यन्त॑ ऋ॒तूनां॑ प्र॒ज्ञात्यै॑
वज्रं॑ वा ए॒तं य॑जमानो॒ भ्रातृ॑व्याय प्र॒ हर॑ति यन्मरुत्वतीया॑ उदे॒व
प्रथ॑मेन- [] 15

6.5.5.1 - Padam

इन्द्रः॑ । मरु॒द्भिरि॑ति मरु॒त् – भिः॑ । साँ॑विद्येनेति सां – विद्येन॑ ।
माध्यन्दिने॑ । सवने॑ । वृ॒त्रम् । अ॒हन् । यत् । माध्यन्दिने॑ । सवने॑ ।
मरुत्वतीयाः॑ । गृ॒ह्यन्ते॑ । वा॒र्त्रघ्ना॑ इति वा॒र्त्र – घ्नाः॑ । ए॒व । ते ।
यज॑मानस्य । गृ॒ह्यन्ते॑ । तस्य॑ । वृ॒त्रम् । ज॒घ्नुषः॑ । ऋ॒तवः॑ । अ॒मुह्य॑न् ।

सः । ऋ॒तुपा॒त्रेणे॑त्यृ॒तु – पा॒त्रेण॑ । म॒रु॒त्वती॑यान् । अ॒गृ॒ह्णात् । ततः॑ ।
 वै । सः । ऋ॒तून् । प्रेति॑ । अ॒जा॒नात् । यत् । ऋ॒तुपा॒त्रेणे॑त्यृ॒तु–पा॒त्रेण॑ ।
 म॒रु॒त्वती॑याः । गृ॒ह्यन्ते॑ । ऋ॒तूना॑म् । प्र॒ज्ञा॒त्या इति॑ प्र–ज्ञा॒त्यै । वज्र॑म् ।
 वै । ए॒तम् । यज॑मानः । भ्रातृ॑व्याय । प्रेति॑ । ह॒रति॑ । यत् ।
 म॒रु॒त्वती॑याः । उ॒दिति॑ । ए॒व । प्र॒थमे॑न । 15 (50)

6.5.5.2

यच्छति॑ प्र ह॒रति॑ द्वि॒तीये॑न स्तृणु॑ते तृ॒तीये॑नाऽऽ*यु॒धं वा॑ ए॒तद्–
 यज॑मानः स॒ꣳ स्कु॑रुते यन्म॒रु॒त्वती॑या ध॒नुरे॑व प्र॒थमो॑ ज्या द्वि॒तीय
 इषु॑स्तृ॒तीयः॑ प्रत्ये॒व प्र॒थमे॑न ध॒त्ते वि॑सृजति द्वि॒तीये॑न वि॒ध्यति॑
 तृ॒तीये॑नेन्द्रो॑ वृ॒त्रꣳ ह॒त्वा परां॑ प॒राव॑त्–म॒गच्छ॑–द॒पारा॑धमि॒ति म॑न्यमानः
 स ह॒रितो॑ऽभव॒त् स ए॒तान् म॑रु॒त्वती॑या–ना॒त्मस्पर्॑णा–नपश्य॒त्
 तान॑गृह्णीत– [] 16

6.5.5.2 - Padam

यच्छति॑ । प्रेति॑ । ह॒रति॑ । द्वि॒तीये॑न । स्तृणु॑ते । तृ॒तीये॑न । आ॒यु॒धम् ।
 वै । ए॒तत् । यज॑मानः । स॒मिति॑ । कु॒रुते॑ । यत् । म॒रु॒त्वती॑याः ।

धनुः॑ । ए॒व । प्र॒थ॒मः॑ । ज॒या । द्वि॒तीयः॑ । इ॒षुः॑ । तृ॒तीयः॑ । प्र॒तीति॑ ।
 ए॒व । प्र॒थ॒मेन॑ । ध॒त्ते । वी॒ति । सृ॒जति॑ । द्वि॒तीयेन॑ । वि॒ध्यति॑ ।
 तृ॒तीयेन॑ । इन्द्रः॑ । वृ॒त्रम् । ह॒त्वा । प॒राम् । प॒राव॑तमिति॑ प॒रा-व॑तम् ॥
 अ॒गच्छ॑त् । अ॒पेति॑ । अ॒राध॑म् । इति॑ । म॒न्य॑मानः । सः । ह॒रितः॑ ।
 अ॒भ॒वत् । सः । ए॒तान् । म॒रु॒त्व॒ती॒यान् । आ॒त्म॒स्पर्॑णानित्या॒त्म
 -स्पर्॑णान् । अ॒पश्य॑त् । तान् । अ॒गृ॒ह्णी॑त् । 16 (50)

6.5.5.3

प्रा॒णमे॒व प्र॒थ॒मेना॑-स्पर्॑णुतापा॒नं द्वि॒तीये॑नाऽऽत्मा॒नं तृ॒तीये॑नाऽऽत्म॒स्पर्॑णा
 वा ए॒ते य॑ज॒मान॑स्य गृ॒ह्यन्ते॑ यन्म॒रु॒त्व॒ती॒याः प्रा॒णमे॒व प्र॒थ॒मेन॑
 स्पर्॑णुतेऽपा॒नं द्वि॒तीये॑नाऽऽ*त्मा॒नं तृ॒तीये॑नेन्द्रो॑ वृ॒त्रम॑हन् तं दे॒वा अ॑ब्रुवन्
 म॒हान् वा अ॑यम॒भूद्यो॑ वृ॒त्रम॑वधीदिति॑ तन्महेन्द्र॑स्य महेन्द्र॑त्वꣳ स ए॒तं
 माहेन्द्र॑-मु॒द्धार॑-मु॒द॒हर॑त् वृ॒त्रꣳ ह॒त्वाऽन्या॑सु दे॒वता॑स्व () धि
 यन्माहेन्द्रो॑ गृ॒ह्यत॑ उ॒द्धार॑मे॒व तं य॑ज॒मान॑ उ॒द्धार॑तेऽन्या॑सु प्र॒जास्व॑धि
 शु॒क्रपा॑त्रेण गृ॒ह्णाति॑ यज॒मान॑दे॒वत्यो॑ वै माहेन्द्र॑स्तेजः शु॒क्रो
 यन्माहेन्द्रꣳ शु॒क्रपा॑त्रेण गृ॒ह्णाति॑ यज॒मान॑ ए॒व ते॒जो द॑धाति । 17

6.5.5.3 - Padam

प्राणमिति॑ प्र – अनम् । ए॒व । प्रथ॑मे॒न । अ॒स्पृ॒णु॒त । अ॒पा॒न॒मि॒त्य॒प
 –अ॒न॒म् । द्वि॒ती॒ये॒न । आ॒त्मा॒न॒म् । तृ॒ती॒ये॒न । आ॒त्म॒स्पर्॒णा इ॒त्या॒त्म॒-
 स्पर्॒णाः । वै । ए॒ते । य॒ज॒मा॒न॒स्य॑ । गृ॒ह्य॒न्ते॑ । यत् । म॒रु॒त्व॒ती॒याः ।
 प्राणमिति॑ प्र – अनम् । ए॒व । प्रथ॑मे॒न । स्पृ॒णु॒ते । अ॒पा॒न॒मि॒त्य॒प-
 अ॒न॒म् । द्वि॒ती॒ये॒न । आ॒त्मा॒न॒म् । तृ॒ती॒ये॒न । इ॒न्द्रः । वृ॒त्रम् । अ॒ह॒न् ।
 तम् । दे॒वाः । अ॒ब्रु॒व॒न् । म॒हा॒न् । वै । अ॒य॒म् । अ॒भू॒त् । यः । वृ॒त्रम् ।
 अ॒व॒धी॒त् । इति॑ । तत् । म॒हे॒न्द्र॒स्येति॑ म॒हा – इ॒न्द्र॒स्य॑ । म॒हे॒न्द्र॒त्वमिति॑
 म॒हे॒न्द्र – त्वम् । सः । ए॒त॒म् । म॒हे॒न्द्र॒मिति॑ म॒हा – इ॒न्द्र॒म् ।
 उ॒द्धार॑मि॒त्यु॒त् – हा॒र॒म् । उ॒दि॒ति॑ । अ॒ह॒र॒त॒ । वृ॒त्रम् । ह॒त्वा । अ॒न्या॑सु ।
 दे॒व॒ता॑सु () । अ॒धी॒ति॑ । यत् । म॒हे॒न्द्र इति॑ म॒हा – इ॒न्द्रः ।
 गृ॒ह्य॒न्ते॑ । उ॒द्धार॑मि॒त्यु॒त् – हा॒र॒म् । ए॒व । तम् । य॒ज॒मा॒नः । उ॒दि॒ति॑ ।
 ह॒र॒ते॑ । अ॒न्या॑सु । प्र॒जा॒स्वि॒ति॑ प्र – जा॑सु । अ॒धी॒ति॑ । शु॒क्र॒पा॒त्रे॒णेति॑
 शु॒क्र – पा॒त्रे॒ण॑ । गृ॒ह्णा॒ति॑ । य॒ज॒मा॒न॒दे॒व॒त्य॑ इति॑ य॒ज॒मा॒न – दे॒व॒त्यः॑ ।

वै । मा॒हेन्द्र॑ इति॑ माहा – इन्द्रः॑ । तेजः॑ । शुक्रः॑ । यत् । मा॒हेन्द्र॑मिति॑
माहा – इन्द्रम् । शुक्रपात्रेणेति॑ शुक्र – पात्रेण॑ । गृह्णाति॑ ।
यज॑माने । ए॒व । तेजः॑ । दधाति॑ । 17 (78)

(प्रथमे॑ना – गृह्णीत – दे॒वता॑स्व – षावि॑शतिश्च) (A5)

6.5.6.1

अदि॑तिः पु॒त्रका॑मा सा॒ध्येभ्यो॑ दे॒वेभ्यो॑ ब्रह्मौ॑दनमपचत् तस्या
उच्छे॑षणमददुस्तत् प्रा॒श्नात् सा॒ रेतो॑ऽधत्त तस्यै॑ चत्वार॑ आ॒दित्या॑
अजा॑यन्त सा द्वितीयमपचत् साऽमन्यतो॑च्छे॒षणान्म॑ इमेऽज॑त
यदग्रे॑ प्राशिष्यामीतो मे वसीया॑ऽसो जनिष्यन्त इति॑ साऽग्रे॑ प्रा॒श्नात्
सा रेतो॑ऽधत्त तस्यै॑ व्यृद्धमाण्डमजायत साऽऽदि॒त्येभ्य॑ ए॒व – [] 18

6.5.6.1 - Padam

अदि॑तिः । पु॒त्रका॑मेति॑ पु॒त्र – का॑मा । सा॒ध्येभ्यः॑ । दे॒वेभ्यः॑ ।
ब्रह्मौ॑दनमिति॑ ब्रह्म – ओ॒दनम् । अ॒पचत् । तस्यै॑ । उच्छे॑षणमित्युत्–
शे॒षणम् । अ॒ददुः । तत् । प्रेति॑ । अ॒श्नात् । सा । रेतः॑ । अ॒धत्त ।
तस्यै॑ । चत्वारः॑ । आ॒दित्याः॑ । अजा॑यन्त । सा । द्वितीयम् । अ॒पचत् ।

सा । अ॒म॒न्य॒त । उ॒च्छे॒ष॒णादि॒त्यु॒त् – शै॒ष॒णा॒त् । मे॒ । इ॒मे॒ । अ॒ज्ञ॒त ।
यत् । अ॒ग्रे॒ । प्रा॒शि॒ष्या॒मीति॒ प्र – अ॒शि॒ष्या॒मि॒ । इ॒तः॒ । मे॒ ।
व॒सी॒या॒ऽसः॒ । ज॒नि॒ष्य॒न्ते॒ । इति॑ । सा । अ॒ग्रे॒ । प्रेति॑ । अ॒श्ना॒त् । सा ।
रे॒तः॑ । अ॒ध॒त्त॒ । त॒स्यै॑ । व्यृ॒द्ध॒मि॒ति॒ वि – ऋ॒द्ध॒म् । आ॒ण्ड॒म् ।
अ॒जा॒य॒त॒ । सा । आ॒दि॒त्ये॒भ्यः॒ । ए॒व । 18 (50)

6.5.6.2

तृ॒ती॒य॒म॒प॒च॒द्–भो॒गा॒य॒ म॒ इ॒द॒७ श्रान्त॑म॒स्त्वि॒ति॒ ते॒ऽब्रु॒वन्॑ व॒रं वृ॒णा॒म॒है॒
यो॒ऽतो॒ जा॒या॒ता॒ अ॒स्माक॒॑७ स॒ ए॒को॒ऽस॒द्यो॒ऽस्य॑ प्र॒जा॒या॒मृ॒धा॒ता॒
अ॒स्माकं॑ भो॒गा॒य॒ भ॒वा॒दि॒ति॒ ततो॑ वि॒व॒स्वा॒नादि॒त्यो॒ ऽजा॒य॒त॒ त॒स्य॒ वा
इ॒यं प्र॒जा॒ यन्म॑नु॒ष्या॒स्ता॒स्वे॒क॒ ए॒व॒र्धो॑ यो य॒ज॒ते॒ स दे॒वा॒नां॑ भो॒गा॒य॒
भ॒व॒ति॒ दे॒वा॒ वै य॒ज्ञा– [] 19

6.5.6.2 - Padam

तृ॒ती॒य॒म् । अ॒प॒च॒त् । भो॒गा॒य॒ । मे॒ । इ॒द॒म् । श्रान्त॑म् । अ॒स्तु॒ । इति॑ ।
ते॒ । अ॒ब्रु॒वन् । व॒र॒म् । वृ॒णा॒म॒है॒ । यः॒ । अ॒तः॒ । जा॒या॒तै॒ । अ॒स्माक॑म् ।
सः॒ । ए॒कः॒ । अ॒स॒त् । यः॒ । अ॒स्य॑ । प्र॒जा॒या॒मि॒ति॒ प्र – जा॒या॒म् ।

ऋ॒ध्या॑तै । अ॒स्माक॑म् । भो॒गाय॑ । भ॒वात् । इति॑ । ततः॑ । वि॒वस्वा॑न् ।
 आ॒दि॒त्यः । अजा॑यत । तस्य॑ । वै । इ॒यम् । प्र॒जेति॑ प्र – जा । यत् ।
 म॒नुष्याः॑ । ता॒सु । ए॒कः । ए॒व । ऋ॒द्धः । यः । यज॑ते । सः ।
 दे॒वाना॑म् । भो॒गाय॑ । भ॒वति॑ । दे॒वाः । वै । य॒ज्ञात् । 19 (50)

6.5.6.3

–रु॒द्र–म॒न्तरा॑यन्त् स आ॒दि॒त्यान्वा॑क्रम॒त ते द्वि॑दे॒वत्या॑न् प्रा॒पद्य॑न्त
 तान् न प्र॒ति प्रा॑यच्छन् तस्मा॒दपि॑ व॒ध्यं प्र॑पन्नं न प्र॒ति प्र॑यच्छन्ति
 तस्मा॒द् द्वि॑दे॒वत्ये॑भ्य आ॒दि॒त्यो निर्गृ॑ह्यते यदु॒च्छेष॑णा–दजा॑यन्त
 तस्मा॒दु॒च्छेष॑णाद्–गृह्य॑ते तिसृ॑भिर्. ऋ॒ग्भिर्गृ॑ह्णाति मा॒ता पि॒ता
 पु॒त्रस्त॑दे॒व तन्मि॑थुनमु॒ल्बं गर्भो॑ ज॒रायु॑ तदे॒व तन्– [] 20

6.5.6.3 - Padam

रु॒द्रम् । अ॒न्तः । आ॒यन् । सः । आ॒दि॒त्यान् । अ॒न्वाक्र॑मतेत्यनु–
 आ॒क्रम॑त । ते । द्वि॑दे॒वत्या॑निति द्वि – दे॒वत्या॑न् । प्रेति॑ । अ॒पद्य॑न्त ।
 तान् । न । प्र॒ति । प्रेति॑ । अ॒यच्छ॑न् । तस्मा॒त् । अ॒पीति॑ । व॒ध्यम् ।
 प्र॒पन्न॑मिति प्र – प॒न्नम् । न । प्र॒ति । प्रेति॑ । य॒च्छन्ति॑ । तस्मा॒त् ।

द्वि॑दे॒वत्ये॑भ्य इति॑ द्वि॑ – दे॒वत्ये॑भ्यः । आ॒दि॒त्यः । नि॒रि॒ति॑ । गृ॒ह्यते॑ ।
यत् । उ॒च्छे॑षणादि॒त्युत् – शेष॑णात् । अजा॑यन्त । तस्मा॑त् ।
उ॒च्छे॑षणादि॒त्युत् – शेष॑णात् । गृ॒ह्यते॑ । ति॒सृ॒भिरि॑ति॒ ति॒सृ – भिः॑ ।
ऋ॒ग्भि॒रित्यृक् – भिः॑ । गृ॒ह्णा॒ति॑ । मा॒ता । पि॒ता । पु॒त्रः । तत् ।
ए॒व । तत् । मि॒थु॒नम् । उ॒ल्बम्॑ । गर्भः॑ । ज॒रायु॑ । तत् । ए॒व ।

तत् । 20 (50)

6.5.6.4

–मि॒थु॒नं प॒शवो॑ वा ए॒ते यदा॑दि॒त्य ऊ॒र्दधि॑ द॒ध्ना म॑ध्यतः
श्री॑णा॒त्यूर्ज॑मे॒व प॒शूनां॑ म॒ध्यतो॑ द॒धाति॑ शृ॒तात॑ङ्क्ये॒न मे॑ध्य॒त्वाय॑
तस्मा॑दा॒मा प॒क्वं दु॒हे प॒शवो॑ वा ए॒ते यदा॑दि॒त्यः परि॑श्रित्य गृ॒ह्णाति॑
प्रति॑रु॒ध्यैवा॒स्मै प॒शून् गृ॒ह्णाति॑ प॒शवो॑ वा ए॒ते यदा॑दि॒त्य ए॒ष रु॒द्रो
यद॒ग्निः परि॑श्रित्य गृ॒ह्णाति॑ रु॒द्रादे॒व प॒शून्त॑र्दधा– [] 21

6.5.6.4 - Padam

मि॒थु॒नम् । प॒शवः॑ । वै । ए॒ते । यत् । आ॒दि॒त्यः । ऊ॒र्क् । दधि॑ ।
द॒ध्ना । म॒ध्यतः॑ । श्री॑णा॒ति॑ । ऊ॒र्जम्॑ । ए॒व । प॒शूना॑म् । म॒ध्यतः॑ ।

द॒धा॒ति । शृ॒ता॒त॒ङ्क्ये॑ने॒ति शृ॒त – आ॒त॒ङ्क्ये॑न । मे॒ध्य॒त्वा॒ये॒ति
मे॒ध्य॒-त्वा॒य । तस्मा॑त् । आ॒मा । प॒क्वम् । दु॒हे । प॒शवः॑ । वै । ए॒ते ।
यत् । आ॒दि॒त्यः । प॒रि॒श्रित्ये॑ति प॒रि – श्रि॒त्य । गृ॒ह्णा॒ति । प्र॒ति॒रु॒ध्ये॑ति
प्र॒ति – रु॒ध्य । ए॒व । अ॒स्मै । प॒शून् । गृ॒ह्णा॒ति । प॒शवः॑ । वै । ए॒ते ।
यत् । आ॒दि॒त्यः । ए॒षः । रु॒द्रः । यत् । अ॒ग्निः ।
प॒रि॒श्रित्ये॑ति प॒रि – श्रि॒त्य । गृ॒ह्णा॒ति । रु॒द्रा॒त् । ए॒व । प॒शून् । अ॒न्तः ।
द॒धा॒ति । 21 (50)

6.5.6.5

–त्येष॑ वै वि॒वस्वा॑नादि॒त्यो यदु॑पाꣳ शु॒स॒व॒नः स ए॒तमे॒व सो॑म॒पी॒थं
प॒रि शय॑ आ तृ॒तीय॑स॒व॒नाद्–वि॒वस्व॑ आदि॒त्यैष॑ ते सो॒मपी॒थ इ॒त्याह॑
वि॒वस्व॑न्तमे॒वाऽऽ*दि॒त्यꣳ सो॑म॒पी॒थेन॑ स॒म॒र्ध॒य॒ति या दि॒व्या वृ॒ष्टि॒स्तया॑
त्वा श्री॑णा॒मीति॑ वृ॒ष्टि॒काम॑स्य श्री॒णीया॑द्–वृ॒ष्टिमे॒वाव॑ रु॒न्धे यदि॑ ता॒जक्
प्र॒स्क॒न्देद्–वर्षु॑कः प॒र्जन्यः॑ स्याद्यदि॑ चि॒रम॑वर्षु॒को न ()
सा॒दय॑त्यस॒न्नाद्धि॑ प्र॒जाः प्र॒जाय॑न्ते॒ नानु॑ वषट् करोति॑ यदनु॑वषट्कु॒र्याद्

–रु॒द्रं प्र॒जा अ॒न्वव॑सृ॒जेन्न॑ हु॒त्वान्वे॑क्षे॒त यद॑न्वीक्षे॒त चक्षु॑रस्य
प्र॒मायु॑क॒ऽ स्यात् तस्मान्ना॒न्वीक्ष्यः॑ । 22

6.5.6.5 - Padam

ए॒षः । वै । वि॒वस्वान् । आ॒दि॒त्यः । यत् । उ॒पा॒ऽशु॒स॒वन॑ इत्यु॒पा॒ऽशु॒
–स॒वनः॑ । सः । ए॒तम् । ए॒व । सो॒मपी॑थमि॒ति सो॒म – पी॒थम् ।
परी॑ति । श॒ये । ए॒ति । तृ॒तीय॑स॒वना॑दि॒ति तृ॒तीय॑–स॒वना॑त् । वि॒वस्वः॑ ।
आ॒दि॒त्य । ए॒षः । ते । सो॒मपी॑थ इति॒ सो॒म – पी॒थः । इति॑ । आ॒ह ।
वि॒वस्व॑न्तम् । ए॒व । आ॒दि॒त्यम् । सो॒मपी॑थेनेति॒ सो॒म – पी॒थेन॑ ।
समि॑ति । अ॒र्धय॑ति । या । दि॒व्या । वृ॒ष्टिः । तया॑ । त्वा । श्री॒णामि॑ ।
इति॑ । वृ॒ष्टि॒काम॑स्येति॒ वृ॒ष्टि – का॒मस्य॑ । श्री॒णीया॑त् । वृ॒ष्टिम् । ए॒व ।
अवे॑ति । रु॒न्धे । यदि॑ । ता॒जक् । प्र॒स्कन्दे॑दि॒ति प्र – स्क॑न्दे॒त् ।
वर्षु॑कः । पर्ज॑न्यः । स्यात् । यदि॑ । चि॒रम् । अ॒वर्षु॑कः । न () ।
सा॒दय॑ति । अ॒सन्ना॑त् । हि । प्र॒जा इति॑ प्र – जाः । प्र॒जाय॑न्त इति॑
प्र – जा॑यन्ते । न । अ॒न्वि॒ति । वष॑ट् । क॒रोति॑ । यत् ।

अनुवषट्कुर्यादित्यनु – वषट्कुर्यात् । रुद्रम् । प्रजा इति प्र – जाः ।
 अन्ववसृजेदित्यनु – अवसृजेत् । न । हुत्वा । अन्विति । ईक्षेत ।
 यत् । अन्वीक्षेतेत्यनु – ईक्षेत । चक्षुः । अस्य । प्रमायुकमिति
 प्र – मायुकम् । स्यात् । तस्मात् । न ।

अन्वीक्ष्य इत्यनु – ईक्ष्यः । 22 (77) (एव – यज्ञा – ज्ञायु तदेव
 तद – न्तर्दधाति – न – सप्तविंशतिश्च) (A6)

6.5.7.1

अन्तर्यामपात्रेण सावित्रमाग्रयणाद्–गृह्णाति प्रजापतिर्वा एष
 यदाग्रयणः प्रजानां प्रजननाय न सादयत्यसन्नाद्धि प्रजाः प्रजायन्ते
 नानु वषट् करोति यदनुवषट्कुर्याद्–रुद्रं प्रजा अन्ववसृजेदेष वै
 गायत्रो देवानां यथ् सवितैष गायत्रियै लोके गृह्यते यदाग्रयणो
 यदन्तर्यामपात्रेण सावित्रमाग्रयणाद्–गृह्णाति स्वादेवैनं योनेर्निर्गृह्णाति
 विश्वे– [] 23

6.5.7.1 - Padam

अ॒न्तर्या॑मपा॒त्रेणे॑त्यन्तर्या॑म – पा॒त्रेण॑ । सा॒वि॒त्रम् । आ॒ग्र॒य॒णात् ।
गृ॒ह्णा॒ति । प्र॒जाप॑तिरिति॑ प्र॒जा-प॑तिः । वै । ए॒षः । यत् । आ॒ग्र॒य॒णः ।
प्र॒जा॒नामि॑ति प्र – जा॒नाम् । प्र॒ज॒न॒नाये॑ति प्र – ज॒न॒नाय॑ । न ।
सा॒द॒य॒ति । अ॒स॒न्नात् । हि । प्र॒जा इति॑ प्र – जाः । प्र॒जाय॑न्त इति॑
प्र – जाय॑न्ते । न । अ॒न्वि॒ति । व॒षट् । क॒रो॒ति । यत् ।
अ॒नु॒व॒षट्कु॑र्यादित्य॑नु – व॒षट्कु॑र्यात् । रु॒द्रम् । प्र॒जा इति॑ प्र – जाः ।
अ॒न्व॒व॒सृ॒जे॒दित्य॑नु – अ॒व॒सृ॒जेत् । ए॒षः । वै । गा॒य॒त्रः । दे॒वा॒नाम् ।
यत् । स॒वि॒ता । ए॒षः । गा॒य॒त्रि॒यै । लो॒के । गृ॒ह्य॒ते । यत् । आ॒ग्र॒य॒णः ।
यत् । अ॒न्तर्या॑मपा॒त्रेणे॑त्यन्तर्या॑म – पा॒त्रेण॑ । सा॒वि॒त्रम् । आ॒ग्र॒य॒णात् ।
गृ॒ह्णा॒ति । स्वा॒त् । ए॒व । ए॒नम् । यो॒नैः । नि॒रि॒ति । गृ॒ह्णा॒ति ।
वि॒श्वे॑ । 23 (50)

6.5.7.2

दे॒वास्तृ॑तीयꣳ स॒वनं॑ नो॒द॒य॒च्छन्॑ ते स॒वि॒तारं॑ प्रा॒तः स॒वन॒भा॒गꣳ
स॒न्तं॑ तृ॒तीय॒स॒वन॒म॒भि॒ पर्य॑णयन् ततो॒ वै ते तृ॒तीयꣳ स॒वन॒मु॒द॒य॒च्छन्॑

यत् तृतीयसवने सावित्रो गृह्यते तृतीयस्य सवनस्योद्यत्यै
 सवितृपात्रेण वैश्वदेवं कलशाद्-गृह्णाति वैश्वदेव्यो वै प्रजा वैश्वदेवः
 कलशः सविता प्रसवानामीशे यथ् सवितृपात्रेण वैश्वदेवं कलशाद्-
 गृह्णाति सवितृप्रसूत एवास्मै प्रजाः प्र- [] 24

6.5.7.2 - Padam

देवाः । तृतीयम् । सवनम् । न । उदिति । अयच्छन् । ते । सवितारम् ।
 प्रातस्सवनभागमिति प्रातस्सवन - भागम् । सन्तम् ।
 तृतीयसवनमिति तृतीय-सवनम् । अभि । परीति । अनयन् । ततः ।
 वै । ते । तृतीयम् । सवनम् । उदिति । अयच्छन् । यत् ।
 तृतीयसवन इति तृतीय - सवने । सावित्रः । गृह्यते । तृतीयस्य ।
 सवनस्य । उद्यत्या इत्युत् - यत्यै । सवितृपात्रेणेति सवितृ-पात्रेण ।
 वैश्वदेवमिति वैश्व - देवम् । कलशात् । गृह्णाति । वैश्वदेव्य इति
 वैश्व - देव्यः । वै । प्रजा इति प्र-जाः । वैश्वदेव इति वैश्व-देवः ।
 कलशः । सविता । प्रसवानामिति प्र - सवानाम् । ईशे । यत् ।

स॒वि॒तृ॒पा॒त्रे॒णे॒ति॑ स॒वि॒तृ॒ – पा॒त्रे॒ण॑ । वै॒श्व॒दे॒व॒मि॒ति॑ वै॒श्व॒ – दे॒व॒म् ।
क॒ल॒शा॒त् । गृ॒ह्णा॒ति॑ । स॒वि॒तृ॒प्र॒सू॒त॒ इति॑ स॒वि॒तृ॒ – प्र॒सू॒तः॑ । ए॒व ।
अ॒स्मै । प्र॒जा इति॑ प्र – जाः । प्रेति॑ । 24 (50)

6.5.7.3

ज॒न॒य॒ति॑ स॒ोमे॑ स॒ोम॒म॒भि॒ गृ॒ह्णा॒ति॑ रे॒त॒ ए॒व तद्–द॒धा॒ति॑ सु॒श॒र्मा॑ऽसि
सु॒प्र॒ति॒ष्ठा॒न इत्या॑ह स॒ोमे॑ हि स॒ोम॒म॒भि॒गृ॒ह्णा॒ति॑ प्र॒ति॒ष्ठि॒त्या ए॒तस्मि॑न् वा
अ॒पि ग्र॑हे म॒नुष्ये॑भ्यो दे॒वेभ्यः॑ पि॒तृ॒भ्यः॑ क्रि॒यते॑ सु॒श॒र्मा॑ऽसि सु॒प्र॒ति॒ष्ठा॒न
इत्या॑ह म॒नुष्ये॑भ्य ए॒वैते॑न करोति बृ॒ह॒दि॒त्याह॑ दे॒वेभ्य॑ ए॒वैते॑न करोति
न॒म इत्या॑ह पि॒तृ॒भ्य ए॒वैते॑न करोत्ये () ता॒वती॑ वै दे॒व॒ता॒स्ता॒भ्य
ए॒वैन॑ सर्वा॒भ्यो गृ॒ह्णा॒त्येष॑ ते यो॒निर्वि॑श्वेभ्यस्त्वा दे॒वेभ्य॑ इत्या॑ह
वै॒श्व॒दे॒वो ह्ये॑षः । 25

6.5.7.3 - Padam

ज॒न॒य॒ति॑ । स॒ोमे॑ । स॒ोम॒म् । अ॒भी॒ति॑ । गृ॒ह्णा॒ति॑ । रे॒तः॑ । ए॒व । तत् ।
द॒धा॒ति॑ । सु॒श॒र्मे॒ति॑ सु – श॒र्मा॑ । अ॒सि॑ । सु॒प्र॒ति॒ष्ठा॒न इति॑
सु – प्र॒ति॒ष्ठा॒नः॑ । इति॑ । आ॒ह॒ । स॒ोमे॑ । हि॒ । स॒ोम॒म् ।

अभि॒गृ॒ह्णा॒तीत्य॑भि – गृ॒ह्णा॒ति । प्र॒ति॒ष्ठि॒त्या इति॑ प्र॒ति – स्थि॒त्यै ।
 ए॒तस्मि॑न् । वै । अ॒पी॒ति । ग्र॒हे ॥ म॒नु॒ष्ये॑भ्यः । दे॒वे॒भ्यः । पि॒तृ॒भ्य इति॑
 पि॒तृ – भ्यः । क्रि॒यते॑ । सु॒श॒र्मे॒ति सु – श॒र्मा ॥ अ॒सि । सु॒प्र॒ति॒ष्ठा॒न
 इति॑ सु – प्र॒ति॒ष्ठा॒नः । इति॑ । आ॒ह । म॒नु॒ष्ये॑भ्यः । ए॒व । ए॒तेन॑ ।
 क॒रो॒ति । बृ॒हत् । इति॑ । आ॒ह । दे॒वे॒भ्यः । ए॒व । ए॒तेन॑ । क॒रो॒ति ।
 नमः॑ । इति॑ । आ॒ह । पि॒तृ॒भ्य इति॑ पि॒तृ – भ्यः । ए॒व । ए॒तेन॑ ।
 क॒रो॒ति () । ए॒ता॒व॒तीः । वै । दे॒व॒ताः । ता॒भ्यः । ए॒व । ए॒नम् ।
 स॒र्वा॒भ्यः । गृ॒ह्णा॒ति । ए॒षः । ते । यो॒निः । वि॒श्वे॑भ्यः । त्वा । दे॒वे॒भ्यः ।
 इति॑ । आ॒ह । वै॒श्व॒दे॒व इति॑ वै॒श्व – दे॒वः । हि । ए॒षः । 25 (69)

(वि॒श्वे – प्र – पि॒तृ॒भ्य ए॒वै॒तेन॑ क॒रो॒त्ये – का॒न्न वि॒श्वे॑ति॒श्च) (A7)

6.5.8.1

प्रा॒णो वा ए॒ष य॒दुपा॑ञ्शु – र्य॒दुपा॑ञ्शुपा॒त्रेण॑ प्र॒थम॑श्चो॒त्तम॑श्च ग्र॒हौ
 गृ॒ह्येते॑ प्रा॒णमे॒वानु॑ प्र॒यन्ति॑ प्रा॒णम॑नू॒द्यन्ति॑ प्र॒जाप॑ति॒र्वा ए॒ष यदा॑ग्र॒यणः॑
 प्रा॒ण उ॒पा॑ञ्शुः प॒त्नीः प्र॒जाः प्र॒ जन॑यन्ति॒ यदुपा॑ञ्शुपा॒त्रेण॑

पान्नी॑व॒तमा॑ग्र॒यणाद्–गृ॒ह्णाति॑ प्र॒जानां॑ प्र॒जन॑नाय॒ तस्मात्॑ प्रा॒णं प्र॒जा
अनु॑ प्र जा॒यन्ते॑ दे॒वा वा इ॒त इ॒तः प॒त्नीः सु॒वर्गं– [] 26

6.5.8.1 - Padam

प्रा॒ण इति॑ प्र –अ॒नः । वै । ए॒षः । यत् । उ॒पा॒श्रु॒रित्यु॑प–अ॒श्रुः ।
यत् । उ॒पा॒श्रु॒पात्रे॑णेत्यु॒पा॒श्रु – पा॒त्रेण॑ । प्र॒थमः॑ । च । उ॒त्तम॑
इत्यु॑त् – तमः॑ । च । ग्र॒हौ । गृ॒ह्येते॑ इति॑ । प्रा॒णमि॑ति प्र – अ॒नम् ।
ए॒व । अ॒न्वि॑ति । प्र॒यन्ती॑ति प्र – य॒न्ति । प्रा॒णमि॑ति प्र – अ॒नम् ।
अनु॑ । उ॒दि॑ति । य॒न्ति । प्र॒जाप॑तिरिति॑ प्र॒जा – प॒तिः । वै । ए॒षः ।
यत् । आ॒ग्र॒यणः॑ । प्रा॒ण इति॑ प्र –अ॒नः । उ॒पा॒श्रु॒रित्यु॑प–अ॒श्रुः ।
प॒त्नीः । प्र॒जा इति॑ प्र – जाः॑ । प्रेति॑ । ज॒नय॑न्ति । यत् ।
उ॒पा॒श्रु॒पात्रे॑णेत्यु॒पा॒श्रु – पा॒त्रेण॑ । पान्नी॑व॒तमि॑ति पान्नी – व॒तम् ।
आ॒ग्र॒यणात्॑ । गृ॒ह्णाति॑ । प्र॒जाना॑मिति॑ प्र – जा॒नाम् । प्र॒जन॑नायेति॑
प्र – ज॒नना॑य । तस्मात्॑ । प्रा॒णमि॑ति प्र – अ॒नम् ।
प्र॒जा इति॑ प्र–जाः॑ । अनु॑ । प्रेति॑ । जा॒यन्ते॑ । दे॒वाः । वै ।

इ॒त इ॒त इ॒ती॒तः – इ॒तः । प॒त्नीः॑ । सु॒व॒र्गमि॒ति सु॒वः – ग॒म् । 26 (50)

6.5.8.2

लौ॒कम॒जिगा॑ऽस॒न् ते सु॒व॒र्गं लौ॒कं न प्रा॒जा॒नन् त ए॒तं
पा॒त्नी॒व॒तम॑प॒श्यन् तम॑गृह्ण॒त ततो॑ वै ते सु॒व॒र्गं लौ॒कं प्रा॒जा॒नन् यत्
पा॒त्नी॒व॒तो गृ॒ह्यते॑ सु॒व॒र्गस्य॑ लो॒कस्य॑ प्र॒ज्ञा॒त्यै स सो॒मो ना॒ति॒ष्ठत॑ स्त्री॒भ्यो
गृ॒ह्यमा॑ण॒स्तं घृ॒तं व॒ज्रं कृ॒त्वाऽघ्न॑न् तं नि॒रिन्द्रि॑यं भू॒तम॑गृह्ण॒न् तस्मा॑त्
स्त्रि॒यो नि॒रिन्द्रि॑या अ॒दाया॑दी॒रपि पा॒पात् पु॒ऽस उप॑स्ति॒तरं– [] 27

6.5.8.2 - Padam

लो॒कम् । अ॒जिगा॑ऽस॒न् । ते । सु॒व॒र्गमि॒ति सु॒वः – ग॒म् । लो॒कम् ।
न । प्रे॒ति । अ॒जा॒नन् । ते । ए॒तम् । पा॒त्नी॒व॒तमि॒ति पा॒त्नी – व॒तम् ।
अ॒प॒श्यन् । तम् । अ॒गृह्ण॑त । ततः । वै । ते । सु॒व॒र्गमि॒ति
सु॒वः – ग॒म् । लो॒कम् । प्रे॒ति । अ॒जा॒नन् । यत् । पा॒त्नी॒व॒त इति॑
पा॒त्नी – व॒तः । गृ॒ह्यते॑ । सु॒व॒र्गसे॒ति सु॒वः – ग॒स्य । लो॒कस्य॑ ।
प्र॒ज्ञा॒त्या इति॑ प्र – ज्ञा॒त्यै । सः । सो॒मः । न । अ॒ति॒ष्ठत॑ । स्त्री॒भ्यः ।
गृ॒ह्यमा॑णः । तम् । घृ॒तम् । व॒ज्रम् । कृ॒त्वा । अ॒घ्नन् । तम् ।

निरिन्द्रियमिति निः – इन्द्रियम् । भूतम् । अगृह्णन् । तस्मात् ।
 स्त्रियः । निरिन्द्रिया इति निः–इन्द्रियाः । अदायादीरीत्यदाय–अदीः ।
 अपीति । पापात् । पुंसः । उपस्तितरमित्युपस्ति – तरम् । 27 (50)

6.5.8.3

वदन्ति यद्–घृतेन पालीवतः श्रीणाति वज्रेणैवैनं वशं कृत्वा
 गृह्णा–त्युपयामगृहीतोऽसीत्याहेयं वा उपयामस्तस्मादिमां
 प्रजा अनु प्र जायन्ते बृहस्पतिसुतस्य त इत्याह ब्रह्म वै देवानां
 बृहस्पतिर्ब्रह्मणैवास्मै प्रजाः प्र जनयतीन्द्रो इत्याह रेतो वा
 इन्द्रू रेत एव तद्–दधातीन्द्रियाव इ– [] 28

6.5.8.3 - Padam

वदन्ति । यत् । घृतेन । पालीवतमिति पाली – वतम् । श्रीणाति ।
 वज्रेण । एव । एनम् । वशं । कृत्वा । गृह्णाति । उपयामगृहीत
 इत्युपयाम –गृहीतः । असि । इति । आह । इयम् । वै । उपयाम
 इत्युप – यामः । तस्मात् । इमाम् । प्रजा इति प्र – जाः । अनु ।
 प्रेति । जायन्ते । बृहस्पतिसुतस्येति बृहस्पति–सुतस्य । ते । इति ।

आ॒ह । ब्र॒ह्म । वै । दे॒वाना॑म् । बृ॒हस्प॑तिः । ब्र॒ह्मणा॑ । ए॒व । अ॒स्मै ।
 प्र॒जा इति॑ प्र – जाः । प्रेति॑ । ज॒नय॑ति । इ॒न्द्रो इति॑ । इति॑ । आ॒ह ।
 रेतः॑ । वै । इ॒न्दुः । रेतः॑ । ए॒व । तत् । द॒धाति॑ ।

इ॒न्द्रिया॑व इतीन्द्रि॑य – वः । इति॑ । 28 (50)

6.5.8.4

–त्याह॑ प्र॒जा वा इ॒न्द्रियं॑ प्र॒जा ए॒वास्मै॑ प्र ज॒नय॑त्यग्ना(३)
 इ॒त्याहा॑ग्निर्वै रेतो॑धाः प॒त्नीव॑ इ॒त्याह॑ मिथु॒नत्वाय॑ स॒जूर्दे॒वेन॑ त्वष्ट्रा
 सोमं॑ पिबे॒त्याह॑ त्वष्ट्रा वै प॒शूनां॑ मिथु॒नाना॑ रूप॒कृद्–रूप॑मे॒व प॒शुषु॑
 द॒धाति॑ दे॒वा वै त्वष्ट्रा॑रमजिघा॑स॒न्थ् स प॒त्नीः प्रा॑पद्यत॒ तं न॒ प्रति॑
 प्राय॑च्छन् तस्मा॒दपि॑– [] 29

6.5.8.4 - Padam

आ॒ह । प्र॒जा इति॑ प्र – जाः । वै । इ॒न्द्रिय॑म् । प्र॒जा इति॑ प्र–जाः ।
 ए॒व । अ॒स्मै । प्रेति॑ । ज॒नय॑ति । अ॒ग्ना(३) इ । इति॑ । आ॒ह । अ॒ग्निः ।
 वै । रेतो॑धा इति॑ रेतः – धाः । प॒त्नीव॑ इति॑ प॒त्नी – वः । इति॑ । आ॒ह ।
 मिथु॒नत्वायेति॑ मिथु॒न–त्वाय॑ । स॒जूरिति॑ स – जूः । दे॒वेन॑ । त्वष्ट्रा॑ ।

सोमम् । पिब । इति । आह । त्वष्टा । वै । पशूनाम् । मिथुनानाम् ।
 रूपकृदिति रूप – कृत् । रूपम् । एव । पशुषु । दधाति । देवाः ।
 वै । त्वष्टारम् । अजिघा॑सन् । सः । पत्नीः । प्रेति । अपद्यत । तम् ।
 न । प्रति । प्रेति । अयच्छन् । तस्मात् । अपीति । 29 (50)

6.5.8.5

वध्यं प्रपन्नं न प्रति प्रयच्छन्ति तस्मात् पालीवते त्वष्ट्रेऽपि गृह्यते न
 सादयत्यसन्नाद्धि प्रजाः प्रजायन्ते नानु वषट् करोति यदनुवषट्
 कुर्याद्–रुद्रं प्रजा अन्ववसृजेद्–यन्नानुवषट्कुर्याद्–दशान्त–मग्नीथ्
 सोमं भक्षयेदुपा॑श्वनु वषट् करोति न रुद्रं प्रजा अन्ववसृजति
 शान्तमग्नीथ् सोमं भक्षयत्यग्नी–त्रेष्टुरुपस्थमा सीद– [] 30

6.5.8.5 - Padam

वध्यम् । प्रपन्नमिति प्र – पन्नम् । न । प्रति । प्रेति । यच्छन्ति ।
 तस्मात् । पालीवत इति पाली – वते । त्वष्ट्रे । अपीति । गृह्यते । न ।
 सादयति । असन्नात् । हि । प्रजा इति प्र – जाः । प्रजायन्त इति
 प्र – जायन्ते । न । अन्विति । वषट् । करोति । यत् ।

अनुव॒षट्कुर्या॑दित्यनु॒ – व॒षट्कुर्या॑त् । रु॒द्रम् । प्र॒जा इति॑ प्र – जाः ।
 अ॒न्वव॒सृजे॑दित्यनु॒ – अ॒वसृ॑जेत् । यत् । न । अ॒नुव॒षट्कुर्या॑दित्यनु॒ –
 व॒षट्कुर्या॑त् । अ॒शान्त॑म् । अ॒ग्नीदि॑त्यग्नि॒ – इत् । सोम॑म् । भ॒क्षये॑त् ।
 उपा॑ञ्चित्युप – अ॒ञ्शु । अ॒न्विति॑ । व॒षट् । क॒रोति॑ । न । रु॒द्रम् ।
 प्र॒जा इति॑ प्र – जाः । अ॒न्वव॒सृज॑तीत्यनु॒ – अ॒वसृ॑जति । शान्त॑म् ।
 अ॒ग्नीदि॑त्यग्नि – इत् । सोम॑म् । भ॒क्षय॑ति । अ॒ग्नीदि॑त्यग्नि – इत् ।
 नेष्टुः॑ । उ॒पस्थ॑मित्युप – स्थम् । एति॑ । सीद॑ । 30 (50)

6.5.8.6

नेष्टुः॑ पत्नी॑ – मु॒दानये॑त्याहा – ग्नीदे॒व नेष्ट॑रि रे॒तो द॑धाति नेष्टा
 प॒त्नियामु॑द् – गात्रा॑ सं ख्यापयति प्र॒जाप॑तिर्वा एष॑ यदु॒द्गाता॑ प्र॒जानां॑
 प्र॒जन॑नायाप उप प्र॑ वर्तयति रे॒त ए॒व तथ्॑ सिञ्च॑त्यूरु॒णोप॑ प्र
 वर्त॑यत्यूरु॒णा हि रे॒तः सि॒च्यते॑ न॒ग्नं कृ॑त्यो – रुमुप प्र॑ वर्तयति यदा
 हि न॒ग्न ऊ॒रुर्भ॑वत्यथ मिथु॒नी () भ॑वतोऽथ रे॒तः सि॒च्यते॑ऽथ प्र॒जाः
 प्र॑ जायन्ते । 31

6.5.8.6 - Padam

नेष्टः । पत्नीम् । उदानयेत्युत् – आनय । इति । आह ।
 अग्नीदित्यग्नि-इत् । एव । नेष्टरि । रेतः । दधाति । नेष्टा । पत्नियाम् ।
 उद्गात्रेत्युत्-गात्रा । समिति । ख्यापयति । प्रजापतिरिति प्रजा-पतिः ।
 वै । एषः । यत् । उद्गात्रेत्युत् – गात्रा । प्रजानामिति प्र – जानाम् ।
 प्रजननायेति प्र – जननाय । अपः । उप । प्रेति । वर्तयति । रेतः ।
 एव । तत् । सिञ्चति । ऊरुणा । उप । प्रेति । वर्तयति । ऊरुणा ।
 हि । रेतः । सिच्यते । नग्नङ्कृत्येति नग्नम् – कृत्य । ऊरुम् । उप ।
 प्रेति । वर्तयति । यदा । हि । नग्नः । ऊरुः । भवति । अथ ।
 मिथुनी () । भवतः । अथ । रेतः । सिच्यते । अथ । प्रजा इति
 प्र – जाः । प्रेति । जायन्ते । 31 (58) (पत्नीः सुवर्ग – मुपस्तिर –
 मिन्द्रियाव इत्य – पि – सीद – मिथुन्य – षौ च) (A8)

6.5.9.1

इन्द्रो वृत्रमहन् तस्य शीर्षकपाल-मुदौब्जथ् स द्रोणकलशोऽभवत्
 तस्माथ् सोमः समस्रवथ् स हारियोजनोऽभवत् तं व्यचिकिथ्स-

जु॒ह॒वा॒नी(३)॑ मा॒ हौ॒षा(३)॑मि॒ति सोऽम॑न्यत॒ यद्धो॑ष्याम्याम॑ हौ॒ष्यामि॑
यन्न॑ हौ॒ष्यामि॑ य॒ज्ञवे॑शसं॒ करि॑ष्यामीति॒ तम॑ध्रियत॒ होतु॑म्
सोऽग्नि॑रब्रवीन्म॑य्याम॑ हौ॒ष्यसी॑ति॒ तं धा॒नाभि॑रश्रीणात्– [] 32

6.5.9.1 - Padam

इन्द्रः॑ । वृ॒त्रम् । अ॒हन् । तस्य॑ । शी॒र्ष॒क॒पा॒लमि॑ति॒ शी॒र्ष॒क॒पा॒लम् ।
उ॒दि॒ति । औ॒ब्ज॒त् । सः । द्रो॒ण॒क॒ल॒श इति॑ द्रो॒ण॒क॒ल॒शः । अ॒भ॒वत् ।
तस्मा॑त् । सोमः॑ । स॒मि॒ति । अ॒स्र॒वत् । सः । हा॒रि॒यो॒ज॒न इति॑
हा॒रि – यो॒ज॒नः । अ॒भ॒वत् । तम् । वी॒ति । अ॒चि॒कि॒त्स॒त् ।
जु॒ह॒वा॒नी(३)॑ । मा । हौ॒षा(३)॑म् । इति॑ । सः । अ॒म॒न्य॒त । यत् ।
हौ॒ष्यामि॑ । आ॒मम् । हौ॒ष्यामि॑ । यत् । न । हौ॒ष्यामि॑ । य॒ज्ञवे॑शसमि॒ति
य॒ज्ञ – वे॒श॒सम् । क॒रि॒ष्यामि॑ । इति॑ । तम् । अ॒ध्रि॒य॒त । हो॒तु॒म् । सः ।
अ॒ग्निः । अ॒ब्र॒वीत् । न । म॒यि । आ॒मम् । हो॒ष्य॒सि । इति॑ । तम् ।
धा॒नाभिः॑ । अ॒श्री॒णात् । 32 (50)

6.5.9.2

त॒ञ् शृ॒तं भू॒तम॑जु॒होद्-य॒द्भाना॑भि-ह॒रियो॑जन॒ः श्री॑णाति शृ॒तत्वा॑य
शृ॒तमे॒वैनं॑ भू॒तं जु॑होति ब॒ह्वीभिः॑ श्री॒णात्ये॒तावती॑-रे॒वास्या॑-मु॒ष्मिन्
लो॒के का॑म॒दुघा॑ भव॒न्त्यथो॑ ख॒ल्वाहु॑रे॒ता वा इन्द्र॑स्य पृ॒श्नयः॑
का॑म॒दुघा॑ य॒द्भारि॑यो॒जनी॑रिति तस्मा॒द्-ब॒ह्वीभिः॑ श्री॒णीया॑दृ॒ख्सामे॑ वा
इन्द्र॑स्य ह॒री सो॒मपा॑नौ तयोः॑ परि॒धय॑ आ॒धानं॑ य॒दप्र॑हृत्य परि॒धी-
ज्जु॑हु॒या-द॒न्तरा॑धानाभ्यां- [] 33

6.5.9.2 - Padam

तम् । शृ॒तम् । भू॒तम् । अ॒जु॒होत् । यत् । धा॒नाभिः॑ ।
हा॒रि॒यो॒ज॒नमि॑ति हा॒रि - यो॒ज॒नम् । श्री॑णाति । शृ॒तत्वा॑येति
शृ॒त - त्वा॑य । शृ॒तम् । ए॒व । ए॒नम् । भू॒तम् । जु॑होति । ब॒ह्वीभिः॑ ।
श्री॑णाति । ए॒तावतीः॑ । ए॒व । अ॒स्य । अ॒मुष्मि॑न् । लो॒के । का॑म॒दुघा॑
इति॑ का॑म - दु॒घाः॑ । भव॒न्ति । अथो॑ इति । ख॒लु । आ॒हुः । ए॒ताः ।
वै । इन्द्र॑स्य । पृ॒श्नयः॑ । का॑म॒दुघा॑ इति॑ का॑म - दु॒घाः॑ । यत् ।

हारि॑योजनी॑रिति॑ हारि॑ – योजनीः॑ । इति॑ । तस्मा॑त् । ब॒ह्वीभिः॑ ।
 श्री॑णीयात् । ऋ॒ख्स्सामे॑ इत्यृक् – सामे॑ । वै । इन्द्र॑स्य । हरी॑ इति॑ ।
 सोम॑पाना॒विति॑ सोम॑ – पानौ॑ । तयोः॑ । परि॑धय इति॑ परि॑ – धयः॑ ।
 आ॒धानमि॒त्या – धान॑म् । यत् । अ॒प्र॒ह॒त्येत्य॑प्र – ह॒त्य ।
 परि॑धीनिति॑ परि॑ – धीन् । जुहु॑यात् ।
 अ॒न्तरा॑धाना॒भ्यामि॒त्यन्तः॑ – आ॒धाना॒भ्याम् । 33 (50)

6.5.9.3

घा॒सं प्र॑ यच्छेत् प्र॒ह॒त्य परि॑धीञ्जु॒होति॑ निरा॒धाना॒भ्यामे॒व घा॒सं प्र॑
 यच्छ॑त्यु॒न्नेता॑ जुहोति॑ या॒तया॑मे॒व हो॑तर्ह्य॒ध्वर्युः॑ स्व॒गाकृ॑तो
 यद॑ध्व॒र्युर्जु॑हुयाद् – यथा॑ वि॒मुक्तं॑ पु॒नर्यु॑नक्ति॑ तादृ॒गेव॑ तच्छी॒र्ष –
 न॒धिनि॑धाय जुहोति॑ शी॒र्षतो॑ हि स॒ सम॑भवद् – वि॒क्रम्य॑ जुहोति॑
 वि॒क्रम्य॑ हीन्द्रो॑ वृ॒त्रम॑हन्थ् समृ॒द्ध्यै प॒शवो॑ वै हा॒रियो॑जनीर्यथ्
 संभि॑न्धादल्पा – [] 34

6.5.9.3 - Padam

घा॒सम् । प्रे॒ति । य॒च्छेत् । प्र॒ह॒त्येति॑ प्र – ह॒त्य । परि॒धी॒नि॒ति॑
 परि – धीन् । जु॒होति॑ । नि॒रा॒धा॒ना॒भ्या॒मिति॑ निः – आ॒धा॒ना॒भ्याम् ।
 ए॒व । घा॒सम् । प्रे॒ति । य॒च्छति॑ । उ॒न्ने॒तेत्युत् – ने॒ता । जु॒होति॑ ।
 या॒तया॒मेति॑ या॒त – या॒मा । इ॒व । हि । ए॒तर्हि॑ । अ॒ध्व॒र्युः । स्व॒गा॒कृ॒त॑
 इति॑ स्व॒गा – कृ॒तः । यत् । अ॒ध्व॒र्युः । जु॒हु॒यात् । यथा॑ ॥
 वि॒मु॒क्त॒मि॒त् वि – मु॒क्तम् । पु॒नः । यु॒नक्ति॑ । ता॒दृक् । ए॒व । तत् ।
 शी॒र्ष॒न् । अ॒धि॒नि॒धा॒येत्य॑धि – नि॒धाय॑ । जु॒होति॑ । शी॒र्ष॒तः । हि ।
 सः । स॒म॒भ॒व॒दि॒ति सं – अ॒भ॒वत् । वि॒क्र॒म्येति॑ वि–क्र॒म्य । जु॒होति॑ ।
 वि॒क्र॒म्येति॑ वि – क्र॒म्य । हि । इ॒न्द्रः । वृ॒त्रम् । अ॒ह॒न् । स॒मृ॒द्ध्य॑
 इति॑ स॒म–ऋ॒द्ध्यै । प॒श॒वः । वै । हा॒रि॒यो॒ज॒नी॒रिति॑ हा॒रि–यो॒ज॒नीः ।
 यत् । सं॒भि॒न्धा॒दि॒ति सं – भि॒न्धात् । अ॒ल्पाः । 34 (50)

6.5.9.4

ए॒नं प॒श॒वो॑ भु॒ञ्जन्त॑ उप॒तिष्ठे॑रन् यन्न सं॒भि॒न्धाद्–ब॒हव॑ ए॒नं
 प॒श॒वो॑ऽभु॒ञ्जन्त॑ उप॒ तिष्ठे॑रन् म॒न॒सा सं बा॒धत॑ उ॒भयं॑ क॒रोति॑ ब॒हव॑

ए॒वैनं॑ प॒शवो॑ भु॒ञ्जन्त॑ उप॒ तिष्ठन्त॑ उ॒न्नेतर्यु॑प॒हवमि॑च्छन्ते॒ य ए॒व
तत्र॑ सोम॒पीथ॑स्तमे॒वाव रु॑न्धत॒ उत्तर॑वे॒द्यां नि॒वपति॑ प॒शवो॑ वा उत्तर॑वे॒दिः
प॒शवो॑ हा॒रियो॑जनीः प॒शुष्वे॒व प॒शून् प्र॑ति॒ ष्ठाप॑यन्ति () । 35

6.5.9.4 - Padam

ए॒नम् । प॒शवः॑ । भु॒ञ्जन्तः॑ । उ॒पेति॑ । ति॒ष्ठेर॒न् । यत् । न ।
सं॒भिन्धा॑दिति सं – भिन्धात् । ब॒हवः॑ । ए॒नम् । प॒शवः॑ ।
अ॒भुञ्जन्तः॑ । उ॒पेति॑ । ति॒ष्ठेर॒न् । म॒नसा॑ । स॒मिति॑ । बा॒धते॑ ।
॥ उ॒भय॑म् । क॒रोति॑ । ब॒हवः॑ । ए॒व । ए॒नम् । प॒शवः॑ । भु॒ञ्जन्तः॑ ।
उ॒पेति॑ । ति॒ष्ठन्ते॑ । उ॒न्नेत॑रीत्युत् – ने॒तरि॑ । उ॒पह॑वमित्युप – ह॒वम् ।
इ॒च्छन्ते॑ । यः । ए॒व । तत्र॑ । सोम॒पीथ॑ इति सोम – पीथः । तम् ।
ए॒व । अ॒वेति॑ । रु॒न्धते॑ । उत्तर॑वे॒द्यामि॑त्युत्तर – वे॒द्याम् । नी॒ति ।
व॒पति॑ । प॒शवः॑ । वै । उत्तर॑वे॒दिरि॑त्युत्तर – वे॒दिः । प॒शवः॑ ।
हा॒रियो॑जनीरिति हा॒रि – यो॒जनीः॑ । प॒शुषु॑ । ए॒व । प॒शून् । प्र॑तीति ।
स्था॒पय॑न्ति () । 35 (50)

(अ॒श्री॒णा – द॒न्तरा॑धानाभ्या – म॒ल्पाः॑ – स्थापयन्ति) (A9)

6.5.10.1

ग्र॒हान् वा अ॒नु प्र॒जाः प॒शवः॑ प्र जायन्त उपा॒ञ्च॒न्तर्या॑-माव॒जावयः॑
शु॒क्राम॒न्थिनौ॑ पु॒रुषा॑ ऋ॒तुग्र॒हा-ने॑क॒शफा॑ आ॒दित्य॑ग्र॒हं गाव॑
आ॒दित्य॑ग्र॒हो भू॒यिष्ठाभि॑र्. ऋ॒ग्भिर्गृ॑ह्यते तस्माद्-गावः॑ प॒शूनां॑ भू॒यिष्ठा
यत् त्रि॒रुपा॑ञ् शु॒ञ् हस्ते॑न वि॒गृह्णा॑ति तस्माद् द्वौ त्री॒नजा
जन॑यत्यथावयो भू॒यसीः॑ पि॒ता वा ए॒ष यदा॑ग्रयणः पु॒त्रः क॒लशो॑
यदा॑ग्रयण उप॒दस्ये॑त् क॒लशा॑द्-गृ॒ह्णीया॑द्-यथा पि॒ता- [] 36

6.5.10.1 - Padam

ग्र॒हान् । वै । अ॒न्विति॑ । प्र॒जा इति॑ प्र – जाः । प॒शवः॑ । प्रेति॑ ।
जाय॑न्ते । उपा॒ञ्च॒न्तर्या॑मावित्युपा॑ञ्शु – अ॒न्तर्या॑मौ । अ॒जावय॑
इत्य॑जा – अ॒वयः॑ । शु॒क्राम॒न्थिनावि॑ति शु॒क्रा – म॒न्थिनौ॑ । पु॒रुषाः॑ ।
ऋ॒तुग्र॒हानित्य॑तु – ग्र॒हान् । ए॒कश॑फा इत्ये॒क – श॒फाः ।
आ॒दित्य॑ग्र॒हमित्या॑दित्य – ग्र॒हम् । गावः॑ । आ॒दित्य॑ग्र॒ह इत्या॑दित्य-
ग्र॒हः । भू॒यिष्ठाभिः॑ । ऋ॒ग्भिरित्य॑क्-भिः । गृ॒ह्यते॑ । तस्मा॑त् । गावः॑ ।

प॒शूना॑म् । भू॒यि॑ष्ठाः । यत् । त्रिः । उपा॒ञ्शु॑मित्युप – अ॒ञ्शु॑म् ।
हस्ते॑न । वि॒गृ॒ह्णाती॑ति वि – गृ॒ह्णा॑ति । तस्मा॑त् । द्वौ । त्रीन् । अ॒जा ।
ज॒नय॑ति । अथ । अ॒वयः॑ । भू॒यसीः॑ । पि॒ता । वै । ए॒षः । यत् ।
आ॒ग्रय॑णः । पु॒त्रः । क॒लशः॑ । यत् । आ॒ग्रय॑णः । उप॒दस्ये॑दित्युप–
दस्ये॑त् । क॒लशा॑त् । गृ॒ह्णी॑यात् । यथा॑ । पि॒ता । 36 (50)

6.5.10.2

पु॒त्रं क्षि॑त उप॒धाव॑ति तादृ॒गेव॑ तद्यत् क॒लश॑ उप॒दस्ये॑–दा॒ग्रय॑णाद्–
गृ॒ह्णी॑याद्–यथा॑ पु॒त्रः पि॒तरं॑ क्षि॑त उप॒धाव॑ति तादृ॒गेव॑ तदा॒त्मा वा
ए॒ष य॒ज्ञस्य॑ यदा॒ग्रय॑णो यद्ग्र॒हो वा॑ क॒लशो॑ वोप॒दस्ये॑–दा॒ग्रय॑णाद्–
गृ॒ह्णी॑यादात्म॒न ए॒वाधि॑ य॒ज्ञं निष्क॑रोत्यवि॒ज्ञातो॑ वा ए॒ष गृ॒ह्यते॑
यदा॒ग्रय॑णः स्था॒ल्या गृ॒ह्णा॑ति वा॒यव्ये॑न जुहोति तस्मा॑द्– [] 37

6.5.10.2 - Padam

पु॒त्रम् । क्षि॑तः । उप॒धाव॑तीत्युप–धा॒वति॑ । तादृ॒क् । ए॒व । तत् । यत् ।
क॒लशः॑ । उप॒दस्ये॑दित्युप–दस्ये॑त् । आ॒ग्रय॑णात् । गृ॒ह्णी॑यात् । यथा॑ ।
पु॒त्रः । पि॒तरम् । क्षि॑तः । उप॒धाव॑तीत्युप – धा॒वति॑ । तादृ॒क् । ए॒व ।

तत् । आ॒त्मा । वै । ए॒षः । य॒ज्ञस्य॑ । यत् । आ॒ग्रय॑णः । यत् । ग्र॒हः ।
वा । क॒लशः॑ । वा । उ॒पद॑स्येदित्यु॒प – द॑स्येत् । आ॒ग्रय॑णात् ।
गृ॒ह्णी॑यात् । आ॒त्मनः॑ । ए॒व । अधी॑ति । य॒ज्ञम् । निरि॑ति । क॒रोति॑ ।
अ॒वि॒ज्ञा॒त् इत्य॑वि – ज्ञा॒तः । वै । ए॒षः । गृ॒ह्यते॑ । यत् । आ॒ग्रय॑णः ।
स्था॒ल्या । गृ॒ह्णा॑ति । वा॒यव्ये॑न । जु॒होति॑ । तस्मा॑त् । 37 (50)

6.5.10.3

ग॒र्भे॒णा वि॒ज्ञाते॑न ब्र॒ह्म॒हा ऽव॑भृ॒थम॑व॒ यन्ति॑ प॒रा स्था॒लीर॑स्यन्त्युद्-
वा॒यव्या॑नि ह॒रन्ति॑ तस्मा॑त् स्त्रि॒यं जा॒तां प॒राऽस्य॑न्त्युत् पु॒मां सꣳ
ह॒रन्ति॑ यत् पु॒रोरु॑चमा॒ह यथा॑ व॒स्यस॑ आ॒हर॑ति तादृ॒गेव॑ तद्-यद्-ग्र॒हं
गृ॒ह्णा॑ति यथा॑ व॒स्यस॑ आ॒हृत्य॑ प्रा॒ऽऽ*ह॑ तादृ॒गेव॑ तद्-यत् सा॒दय॑ति यथा॑
व॒स्यस॑ उप॒निधा॑या-प॒क्राम॑ति तादृ॒गेव॑ तद् य () द्वै य॒ज्ञस्य॑ सा॒म्ना
य॒जुषा॑ क्रि॒यते॑ शि॒थिलं॑ तद्-यद्-चा॒ तद् दृ॒ढं पु॒रस्ता॑दुप॒यामा॑ य॒जुषा॑
गृ॒ह्यन्त॑ उप॒रिष्ठा॑-दुप॒यामा॑ ऋ॒चा य॒ज्ञस्य॑ धृ॒त्यै । 38

6.5.10.3 - Padam

ग॒र्भे॒ण । अ॒वि॒ज्ञा॒ते॒ने॒त्य॒वि॒ – ज्ञा॒ते॒न । ब्र॒ह्म॒हे॒ति॒ ब्र॒ह्म – हा ।
अ॒व॒भृ॒थ॒मि॒त्य॒व – भृ॒थ॒म् । अ॒वे॒ति॒ । य॒न्ति॒ । प॒रे॒ति॒ । स्था॒लीः ।
अ॒स्य॒न्ति॒ । उ॒दि॒ति॒ । वा॒य॒व्या॒नि॒ । ह॒र॒न्ति॒ । त॒स्मा॒त् । स्त्रि॒य॒म् ।
जा॒ता॒म् । प॒रे॒ति॒ । अ॒स्य॒न्ति॒ । उ॒दि॒ति॒ । पु॒मा॒ञ्स्म॒ । ह॒र॒न्ति॒ । य॒त् ।
पु॒रो॒रु॒च॒मि॒ति॒ पु॒रः – रु॒च॒म् । आ॒ह॒ । य॒था॒ । व॒स्य॒से॒ । आ॒ह॒र॒ती॒त्या॒–
ह॒र॒ति॒ । ता॒दृ॒क् । ए॒व । त॒त् । य॒त् । ग्र॒ह॒म् । गृ॒ह्णा॒ति॒ । य॒था॒ ।
व॒स्य॒से॒ । आ॒ह॒त्ये॒त्या॒ – ह॒त्य॒ । प्रे॒ति॒ । आ॒ह॒ । ता॒दृ॒क् । ए॒व । त॒त् ।
य॒त् । सा॒द॒य॒ति॒ । य॒था॒ । व॒स्य॒से॒ । उ॒प॒नि॒धा॒ये॒त्यु॒प – नि॒धा॒य॒ ।
अ॒प॒क्रा॒म॒ती॒त्य॒प – क्रा॒म॒ति॒ । ता॒दृ॒क् । ए॒व । त॒त् । य॒त् () । वै ।
य॒ज्ञ॒स्य॒ । सा॒म्ना॒ । य॒जु॒षा॒ । क्रि॒य॒ते॒ । शि॒थि॒ल॒म् । त॒त् । य॒त् ।
ऋ॒चा॒ । त॒त् । दृ॒ढ॒म् । पु॒र॒स्ता॒दु॒प॒या॒मा॒ इति॒ पु॒र॒स्ता॒त् – उ॒प॒या॒माः ।
य॒जु॒षा॒ । गृ॒ह्य॒न्ते॒ । उ॒प॒रि॒ष्टा॒दु॒प॒या॒मा॒ इत्यु॒प॒रि॒ष्टा॒त् – उ॒प॒या॒माः ।
ऋ॒चा॒ । य॒ज्ञ॒स्य॒ । धृ॒त्यै॒ । 38 (68)

(यथा॑ पि॒ता – तस्मा॑ – द॒प॒क्राम॑ति तादृ॒गे॒व तद् य – द॒ष्टा द॑श च)
(A10)

6.5.11.1

प्रा॒न्यानि॑ पा॒त्राणि॑ यु॒ज्यन्ते॑ ना॒न्यानि॑ या॒नि परा॑ची॒नानि॑ प्र॒युज्यन्ते॑ऽमु॒मे॒व
तैर्लो॒क॒म॒भि ज॑यति॒ परा॑डि॒व ह्य॑सौ लो॒को या॒नि पुनः॑ प्र॒युज्यन्ते॑
इ॒ममे॒व तैर्लो॒क॒म॒भि ज॑यति॒ पुनः॑ पुनरि॒व ह्य॑यं लो॒कः प्रा॒न्यानि॑
पा॒त्राणि॑ यु॒ज्यन्ते॑ ना॒न्यानि॑ या॒नि परा॑ची॒नानि॑ प्र॒युज्यन्ते॑ ता॒न्यन्वो॑ष॒धयः॑
परा॑ भवन्ति॒ या॒नि पुनः॑ – [] 39

6.5.11.1 - Padam

प्रे॒ति । अ॒न्यानि॑ । पा॒त्राणि॑ । यु॒ज्यन्ते॑ ॥ न । अ॒न्यानि॑ । या॒नि ।
परा॑ची॒नानि॑ । प्र॒युज्यन्ते॑ इति॑ प्र – यु॒ज्यन्ते॑ ॥ अ॒मुम् । ए॒व । तैः ।
लो॒क॒म् । अ॒भीति॑ । ज॑यति॒ परा॑ड् । इ॒व । हि । अ॒सौ । लो॒कः ।
या॒नि । पुनः॑ । प्र॒युज्यन्ते॑ इति॑ प्र – यु॒ज्यन्ते॑ ॥ इ॒मम् । ए॒व ।
तैः । लो॒क॒म् । अ॒भीति॑ । ज॑यति॒ पुनः॑ पुनरि॒ति पुनः॑ – पुनः॑ ।
इ॒व । हि । अ॒यम् । लो॒कः । प्रे॒ति । अ॒न्यानि॑ । पा॒त्राणि॑ ।

यु॒ज्यन्ते॑ । न । अ॒न्यानि॑ । या॒नि । प॒राची॑नानि । प्र॒युज्य॑न्त इति॑
प्र – यु॒ज्यन्ते॑ । ता॒नि । अ॒न्विति॑ । ओष॑धयः । प॒रेति॑ ।
भ॒वन्ति॑ । या॒नि । पुनः॑ । 39 (50)

6.5.11.2

प्र॒युज्य॑न्ते ता॒न्यन्वोष॑धयः पुन॒रा भ॑वन्ति प्रा॒न्यानि॑ पा॒त्राणि॑ यु॒ज्यन्ते॑
ना॒न्यानि॑ या॒नि प॒राची॑नानि प्र॒युज्य॑न्ते ता॒न्यन्वा॑रण्याः प॒शवो॑ऽर॒ण्यम॑प॒
य॑न्ति या॒नि पुनः॑ प्र॒युज्य॑न्ते ता॒न्यनु॑ ग्रा॒म्याः प॒शवो॑ ग्रा॒ममु॑पाव॒यन्ति॑
यो वै ग्रा॒हाणां॑ नि॒दानं॑ वे॒द नि॒दान॑वान् भ॒वत्या॑ज्यमि॒त्युक्थं॑ तद्वै
ग्रा॒हाणां॑ नि॒दानं॑ यदु॒पाञ्शु॑ श॒स्सति॑ त- [] 40

6.5.11.2 - Padam

प्र॒युज्य॑न्त इति॑ प्र – यु॒ज्यन्ते॑ । ता॒नि । अ॒न्विति॑ । ओष॑धयः । पुनः॑ ।
ए॒ति । भ॒वन्ति॑ । प्रे॒ति । अ॒न्यानि॑ । पा॒त्राणि॑ । यु॒ज्यन्ते॑ । न ।
अ॒न्यानि॑ । या॒नि । प॒राची॑नानि । प्र॒युज्य॑न्त इति॑ प्र-यु॒ज्यन्ते॑ । ता॒नि ।
अ॒न्विति॑ । आ॒रण्याः॑ । प॒शवः॑ । अ॒रण्य॑म् । अपे॒ति । य॑न्ति । या॒नि ।
पुनः॑ । प्र॒युज्य॑न्त इति॑ प्र – यु॒ज्यन्ते॑ । ता॒नि । अ॒न्विति॑ । ग्रा॒म्याः ।

प॒शवः॑ । ग्रा॒मम् । उपा॑वयन्तीत्युप॑-अवयन्ति । यः । वै । ग्रहा॑णाम् ।
नि॒दान॑मिति॑ नि - दानम् । वे॒द । नि॒दान॑वानिति॑ नि॒दान - वा॒न् ।
भव॑ति । आ॒ज्यम् । इति॑ । उक्थ॑म् । तत् । वै । ग्रहा॑णाम् ।
नि॒दान॑मिति॑ नि - दानम् । यत् । उपा॑ञ्चित्युप॑ - अ॒ञ्शु ।
श॒ञ्सति॑ । तत् । 40 (50)

6.5.11.3

-दुपा॑ञ्चन्तर्यामयो॑-र्यदु॒च्चै-स्तदि॑तरेषां॒ ग्रहा॑णामेतद्वै॒ ग्रहा॑णां
नि॒दानं॑ य॒ एवं॑ वे॒द नि॒दान॑वान् भवति॒ यो वै॑ ग्रहा॑णां मिथु॒नं वे॒द
प्र प्र॒जया॑ प॒शुभिर्मि॑थुनैर्जायते॒ स्थाली॑भिरन्ये॒ ग्रहा॑ गृह्यन्ते॒ वाय॑व्यैरन्य
एतद्वै॒ ग्रहा॑णां मिथु॒नं य॒ एवं॑ वे॒द प्र प्र॒जया॑ प॒शुभिर्मि॑थुनैर्जायत
इन्द्र॑स्त्वष्टुः॒ सोम॑मभीषहा॑ऽपिब॒थ् स विष्व॑ङ्- [] 41

6.5.11.3 - Padam

उपा॑ञ्चन्तर्यामयो॑रित्युपा॑ञ्शु - अन्तर्यामयोः॑ । यत् । उच्चैः । तत् ।
इत॑रेषाम् । ग्रहा॑णाम् । एतत् । वै । ग्रहा॑णाम् । नि॒दान॑मिति॑
नि- दानम् । यः । ए॒वम् । वे॒द । नि॒दान॑वानिति॑ नि॒दान - वा॒न् ।

भवति । यः । वै । ग्रहाणाम् । मिथुनम् । वेद । प्रेति । प्रजयेति
 प्र – जया । पशुभिरिति पशु – भिः । मिथुनैः । जायते ।
 स्थालीभिः । अन्ये । ग्रहाः । गृह्यन्ते । वायव्यैः । अन्ये । एतत् ।
 वै । ग्रहाणाम् । मिथुनम् । यः । एवम् । वेद । प्रेति । प्रजयेति
 प्र – जया । पशुभिरिति पशु – भिः । मिथुनैः । जायते । इन्द्रः ।
 त्वष्टुः । सोमम् । अभीषहेत्यभि – सहा । अपिबत् । सः ।

विष्वङ् । 41 (50)

6.5.11.4

व्याच्छथ् स आत्मन्नारमणं नाविन्दथ् स एताननुसवनं
 पुरोडाशानपश्यत् तान् निरवपत् तैर्वै स आत्मन्नारमण-मकुरुत
 तस्मादनुसवनं पुरोडाशा निरुप्यन्ते तस्मादनुसवनं पुरोडाशानां
 प्राश्नीयादात्म-न्नेवाऽऽरमणं कुरुते नैनं सोमोऽति पवते
 ब्रह्मवादिनो वदन्ति नर्चा न यजुषा पङ्क्तिराप्यतेऽथ किं () यज्ञस्य
 पाङ्कत्वमिति धानाः करंभः परिवापः पुरोडाशः पयस्या तेन
 पङ्क्तिराप्यते तद्-यज्ञस्य पाङ्कत्वं । 42

6.5.11.4 - Padam

वी॒ति॑ । आ॒र्च्छ॒त् । सः॑ । आ॒त्मन् । आ॒र॒म॒ण॒मि॒त्या॑ ॥ – र॒म॒ण॒म् । न ।
अ॒वि॒न्द॒त् । सः॑ । ए॒तान् । अ॒नु॒स॒व॒न॒मि॒त्यनु॑ – स॒व॒न॒म् । पु॒रो॒डा॒शान् ।
अ॒प॒श्य॒त् । तान् । नि॒रि॒ति॑ । अ॒व॒प॒त् । तैः॑ । वै । सः॑ । आ॒त्मन् ।
आ॒र॒म॒ण॒मि॒त्या॑ ॥ – र॒म॒ण॒म् । अ॒कुरु॑त् । तस्मा॑त् । अ॒नु॒स॒व॒न॒मि॒त्यनु॑ –
स॒व॒न॒म् । पु॒रो॒डा॒शाः॑ ॥ नि॒रि॒ति॑ । उ॒प्यन्ते॑ ॥ तस्मा॑त् ।
अ॒नु॒स॒व॒न॒मि॒त्यनु॑ – स॒व॒न॒म् । पु॒रो॒डा॒शाना॑म् । प्रेति॑ । अ॒श्नी॒यात् ।
आ॒त्मन् । ए॒व । आ॒र॒म॒ण॒मि॒त्या॑ ॥ – र॒म॒ण॒म् । कुरु॑ते । न । ए॒नम् ।
सो॒मः॑ । अ॒तीति॑ । प॒व॒ते॑ । ब्र॒ह्म॒वा॒दि॒न इति॑ ब्र॒ह्म॒वा॒दि॒नः॑ । व॒द॒न्ति॑ ।
न । ऋ॒चा । न । य॒जु॒षा । प॒ङ्क्तिः॑ । आ॒प्य॒ते॑ । अथ॑ । किम् () ।
य॒ज्ञ॒स्य॑ । पा॒ङ्क॒त्व॒मि॒ति पा॒ङ्क॒ – त्वम् । इति॑ । धा॒नाः॑ । क॒र॒म्भः॑ ।
प॒रि॒वा॒प इति॑ प॒रि – वा॒पः॑ । पु॒रो॒डा॒शः॑ । प॒य॒स्या॑ ॥ ते॒न॑ । प॒ङ्क्तिः॑ ।
आ॒प्य॒ते॑ । तत् । य॒ज्ञ॒स्य॑ । पा॒ङ्क॒त्व॒मि॒ति पा॒ङ्क॒ – त्वम् । 42 (64)

पद पाठे (वाक्य सहित)–षष्ठकाण्डे–पञ्चमः प्रश्नः

(भवन्ति॑ या॒नि पुनः॑ – श॒ऽसति॑ त – द्विष्व॑ङ् – किं॑ – चतु॑र्दश
च) (A11)

Prasna Korvai with starting Padams of 1 to 11 Anuvaakams :-

(इन्द्रो॑ वृ॒त्राय॑ – ऽऽयु॑र्वे – य॒ज्ञेन॑ – सु॒वर्गा॑ – येन्द्रो॑ मरु॒द्भि – रदि॑ति –
रन्त॑र्यामपा॒त्रेण॑ – प्रा॒ण उपा॑ऽशु पा॒त्रे – णेन्द्रो॑ वृ॒त्रम॑हन् तस्य॑ – ग्र॒हान्
– प्रा॒न्या – न्ये॑कादश)

Korvai with starting Padams of 1, 11, 21 Series of Panchaatis :-

(इन्द्रो॑ वृ॒त्राय॑ – पुन॑र्. ऋ॒तुना॑ऽऽह – मि॒थुनं॑ प॒शवो॑ –
नेष्टः॑ प॒त्नी – मुपा॑ऽश्वन्त॑र्यामयो॑ – द्वि॑चत्वारि॒ंशत्)

First and Last Padam of Fifth Prasnam of 6th Kandam

(इन्द्रो॑ वृ॒त्राय॑ – पा॒ङ्कत्वं)

॥ हरिः॑ ओं ॥

॥ कृष्ण यजुर्वेदीय तैत्तिरीय संहितायां पद पाठे षष्ठकाण्डे पञ्चमः

प्रश्नः समाप्तः ॥

पद पाठे (वाक्य सहित)–षष्ठकाण्डे–पञ्चमः प्रश्नः

Details of Panchati and Padam for Kandam 6 – Prasanam 5– TS 6.5

	Panchati	Padams
Anuvakam 1	5	233
Anuvakam 2	3	139
Anuvakam 3	4	184
Anuvakam 4	2	80
Anuvakam 5	3	178
Anuvakam 6	5	277
Anuvakam 7	3	169
Anuvakam 8	6	308
Anuvakam 9	4	200
Anuvakam 10	3	168
Anuvakam 11	4	214
Total →	42	2150

1. Please refer to the book “TS Kandam 1” and “TS 1.1 pada paadam with Vaakyam” for notes and conventions used in this Compilation.
2. Please download our vedic compilations from our web site www.vedavms.in